Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 30 март
ЖУМА
№ 74 (4.868).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг биринчи сессияси

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлиси тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

29 март куни ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг биринчи сессияси ўз ишини давом эттирди. Ялпи мажлисни Ўзбекистон ССР Олий Советининг раиси М. И. Иброҳимов очди.

Депутатлар республика ҳукуматининг Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ш. Р. Мирсаидов таклиф этган янги таркибига номзодларни тасдиқлашга киришдилар.

Яқинда, доимий комиссияларнинг мажлисларида номзодларнинг ҳар бири министрлик ёки идора фаолияти программасини баён этди. Улар министрлар ва давлат комитетлари раисларининг лавозимларига номзодлар шахсини батафсил ўрганишга интилган депутатларнинг кўпдан-кўп саволларига жавоб қайтардилар. Бўлиб ўтган жиддий фикрлашув чоғида номзодларга уларнинг ишчанлик ва инсоний фазилатларига қараб талабчанлик билан баҳо берилди. Депутатлар уларга ўзларининг кўпгина истакларини айтдилар.

Ялпи мажлисда Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг номзодлари тақдим этилган барча биринчи ўринбосарлари, ўринбосарлари, ҳукуматнинг адлия министридан ташқари барча аъзолари тасдиқланди. Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ш. Р. Мирсаидовга ушбу лавозимга номзодни яна бир бор кўриб чиқиш ва тегишли доимий комиссияларда муҳокама қилингандан кейин Ўзбекистон ССР Олий Советининг навбатдаги сессиясига таклиф киритиш тавсия этилди.

Паркент районида рўй берган ҳолатлар ва оммавий тартибсизликлар оқибатларини текшириш борасида депутатларнинг таклифига биноан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида илгари ташкил этилган комиссия таркибига Ўзбекистон ССР халқ депутатлари Р. А. Абдуллаев, Ж. Маматов, О. П. Фединалар кирди.

30 март куни сессия ўз ишини давом эттиради.

М. С. ГОРБАЧЕВ М. ТЕТЧЕР БИЛАН ТЕЛЕФОН ОРҚАЛИ СУҲБАТЛАШДИ

28 март куни Буюк Британия бош министри Маргарет Тэтчер М. С. Горбачевга телефон қилиб, уни СССР Президенти лавозимига сайланганлиги билан табриклади, Совет Иттифоқидаги қайта қуриш муносабати билан жаҳонда рўй бераётган чуқур қайта ўзгартиш жараёнларига берган ўз баҳосини тасдиқлади.

Фикр алмашув ҳар доим бўлганидек, ҳамжиҳатлик ва ишонч руҳида ўтди. Ёз фаслида Буюк Британиянинг Совет Иттифоқидаги ҳафталиги вақтида олий даражада бўладиган учрашувнинг муҳимлиги таъкидланди. Учрашув кун тартибига икки томонлама муносабатлар ва жаҳон сиёсати, айниқса унинг Европа йўналиши муаммолари киритилган. Германияни бирлаштириш мавзуси ҳам тилга олинди.

М. С. Горбачев М. Тэтчернинг саволига жавоб бериб. СССР Конституциясининг бузилиши натижасида Литва ССРда рўй берган воқеаларнинг ривожини таърифлади.

Улар халқаро сиёсатнинг долзарб масалалари юзасидан бир-бирларини хабардор қилиб туришга келишиб олдилар.

(ТАСС).

МАЖЛИСЛАР КУНДАЛИГИ

Республика Министрлар Советининг раиси Ш. Р. Мирсаидовнинг докладини муҳокама қилаётган Ўзбекистон ССР халқ депутатларининг нутқларини (баён тарзида) эълон қилишда давом этамиз.

— Ҳукуматимизнинг ҳозирги программасида корхоналарга эмас, одамларга катта эътибор берилган, деди ўз нутқида Тошкент қишлоқ хўжалиги институтининг ректори депутат **Э. Т. Шайхов** (102-Салор сайлов округи) — Бир қанча иқтисодий муаммоларга доир фикрларимни айтмоқчиман.

Биринчидан, оғир иқтисодий аҳволни ҳисобга олганда, колхоз ва совхозларда жуда мураккаб молиявий аҳвол вужудга келди. Бугунги кунда уларнинг давлатдан қисқа муддатга ва узоқ муддатга олган қарзлари 9,9 миллиард сўмни ташкил этади, лекин бу эски қарзлардир.

Хўжаликларнинг 1989 йилда олган соф фойдаси 1 миллиард 200 минг сўмни ташкил этди. Бу эса қарздан қутилиш учун бир неча йил давомида барча фойдани бериш керак деган маънони билдиради. Аввалги раҳбарият бунга эътибор бермаган, деб ўйлайман. Энди бу масалаларни иттифоқ ҳукумати олдига қўйиш ва ҳал этиш керак.

Бугун колхозчи ўрта ҳисобда 73 сўм даромад қилмоқда. Бу иттифоқимиздаги ўртача кўрсаткичлардан анча паст. Уй-жой билан таъминлаш ишлари ҳам ёмон, уй-жой фондининг катта қисмини сомон сувоқли уйлар ташкил этади. Янги ҳукумат қишлоқ аҳоли пунктларининг атиги 49 фоизи сифатли ичимлик суви билан, фақат 17 фоизи табиий газ билан таъминланганлигига, қишлоқларнинг атиги 7 фоизида канализация борлигига эътиборни қаратиши керак.

Ушбу нуқсонларни яқин вақт ичида тугатиш зарур, деб ўйлайман. Халқ соғлиғи билан боғлиқ ичимлик суви масаласини кўриб чиқиш ва унинг натижаларини келаси сессияда айтиш керак.

Харид нархлари муаммоси ҳам муҳимдир. Корхоналар хўжалик юритишнинг янги шароитига ўтиши билан катта ҳуқуқларни қўлга киритди. Масалан, газлама ва ипнинг нархи 1988 йилга нисбатан 30 фоиз, ипак газлама нархи 10 фоиз ортди. Колхозчилар эса ҳеч нарса олмадилар. Республикамиз ғалла топширишдан озод қилинса ва бу ғалладан молларни боқишда фойдаланилса, «гўшт» муаммосини ҳам ижобий ҳал этиш мумкин.

Қишлоқ хўжалиги тажрибали мутахассисларга муҳтож, лекин олий ўқув юртимиздаги талабаларнинг ярмига ётоқхоналарда ўрин йўқ. Бу масалани ҳал этиш керак. Жаҳондаги 46 мамлакатдан келган хорижий талабаларга таълим беришдан келаётган миллион сўмлаб чет эл валютасидан ана шу мақсадда фойдаланиш мумкин бўлур эди. Лекин бу пуллар ҳозирча иттифоқ бюджетига тушмоқда.

— Мен экспорт моллари етказиб бериш кенгайганлигига эътиборни қаратмоқчи эдим, — деди Наманган машинасозлик заводининг директори депутат **В. А. Паттаев** (245-Фрунзе сайлов округи). — Кейинги икки йилда маҳсулотни экспорт қилиш масалалари билан жаҳондаги саккизта мамлакатда бўлдим. Сезиларли натижалар бор — 1986 йилда заводимизнинг экспорт маҳсулоти 0,1 фоизни ташкил этган бўлса, 1989 йилда 30 фоизга етди, бу йил эса 50 фоиз бўлди. Бу корхонамиз ва ходимларимиз ижтимоий-иқтисодий муаммоларини ҳал этишга ёрдам бермоқда. Бугун ўз ёғинга ўзинг қоврилишинг керак эмас, шериклар билан ўзаро фойдали негизда савдо қилиб, хорижий тажрибадан фойдаланиш лозим.

— Ҳукуматимиз жуда машаққатли йўлга кираяпти. Етти ўлчаб, бир кесиб, чуқур ўйлаб қарор қабул қилинадиган вақт келди, — дейди Олмалиқ кон-металлургия комбинатининг бош директори депутат **В. Н. Сигедин** (64-Металлург сайлов округи). — Ҳукумат қарорида республикамиз стратегияси ва тактикаси, у босиб ўтадиган йўл аниқ белгилаб берилган. Лекин мен депутат Криворучконинг режалаштирилган барча ишларга эришиш услублари тўғрисида кўпроқ эшитишни хоҳлардим, деган гапига қўшиламан.

Олмалиқ кон-металлургия комбинати йилига юзлаб миллион сўмлик маҳсулот чиқарадиган йирик корхонадир. Хўш, бу маҳсулотларнинг ўзи нима? Тошкент кабель заводи тўлалигича корхонамиз бераётган мис ҳисобига ишламоқда. Кислотамиздан Олмалиқ кимё заводи ўғит ишлаб чиқаради. Лекин бу масалаларни ҳал қилиш қанчалик қийин бўлганлигини билсангиз эди? Илгари ҳамма кислотани республикамизнинг ташқарисига жўнатардик, кимё заводимизга эса у цистерналарда ташиб келинарди. Темир йўл бунинг уддасидан қандай чиққанлигига ҳамон ажабланаман. Ҳар қалай Москвага бориб тўғри қарор чиқарилишига эришдик. Ҳозир биз қувурлар орқали ортиқча бир миллион тонна кислотани қўшни кимё заводига юбораяпмиз, шундай қилиб барча муаммоларни ҳал этдик.

Хўжалик ҳисоби тўғрисида бир неча оғиз гапирмоқчиман. Хўжалик юритишнинг социалистик принципларини қўпол равишда бузиш ва объектив иқтисодий қонунларни рад этиш бутун мамлакатда оғир натижаларга олиб келди. Нега шундай бўлди? Комбинат ҳар йили 133 миллион сўм фойда беради, ўзига эса атиги 30 миллион сўм қолади. Ходимларнинг ўртача маоши 240 сўм. Бугун ана шу минбардан Фарғона водийсидаги ишсизлик ҳақида гапирилди. Бизда эса ишлайдиган одам йўқ, инженерлар, малакали ишчилар етишмайди, улар комбинатимизга келишсин. Айни вақтда ҳукуматимизнинг мураккаб режаларини рўёбга чиқариш учун тинчлик керак. Мен республикамиз Президентига тартиб ўрнатиш ва осойишта ишлашга имкон беришни сўраб, илтимос қиламан.

— Ш. Р. Мирсаидов докладида тўпланиб қолган муаммоларни бартараф этишга доир кўп таклифлар бор, — деб таъкидлади халқ депутатлари Бухоро район Совети ижроия комитетининг раиси **С. Т. Жўраева** (179-Ғаллаосиё сайлов округи). — Тақдим этилган программани тинглар эканман, уни районимизга, эҳтиёжларимизга қиёсладим. Беш йил ичида бутун районни тўла газлаштириш, ичимлик суви билан таъминлаш мураккаб вазифа. Лекин ҳар бир депутат ўз жойида бу иш билан шуғулланмаса, бу муаммоларни республика бўйича ҳал этолмаймиз. Бироқ районнинг бунга маблағлари етармикан, у буни қандай амалга оширади? Шу сабабдан программа яхши, деб ҳисоблайман, лекин Министрлар Совети ҳар бир район, ҳар бир қишлоқ Советининг имкониятларини ҳисобга олиши, уларга маблағ билан ёрдам бериши керак.

— Биринчи сессияда ўч кундан бери ишлаяпмиз. Президент сайланди, қуруқ гаплар билан шуғулланмай, қонунларни тезроқ ишлаб чиқиш керак, — деди Жиззах шаҳридаги «2-Токчилик» маҳалла комитетининг раиси депутат **М. О. Қобилов** (363-Ульянов сайлов округи). — Кўп қонунларни қабул қилиш ва ҳаётдаги ўзгаришларни тез ҳис этишимиз учун уларни тезроқ рўёбга чиқаришимиз керак. Масалан, қурултойда томорқа учун ер ажратилиши ҳақида гапирилди. Лекин биргина Жиззахнинг ўзида 5 мингга яқин одам ер олиш учун навбат кутиб турибди. Масала ҳеч ҳал бўлмаяпти.

Бошқа ижтимоий, экологик муаммолар ҳам ҳал этилмаяпти. Жиззахда атроф муҳитини қаттиқ булғатаётган оҳак заводи, бошқа корхоналар ишлаб турибди. Шу сабабдан комиссия раисига мурожаат этиб, тозалаш иншоотларисиз экологик жиҳатдан зарарли корхоналар қурилишига йўл қўйиш керак эмас, демоқчиман. Халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарадиган корхоналар қурилишига эътибор бериш зарур. Биз ҳаммамиз республикамиз гуллаб-яшнаши учун Президентга ёрдам бермоғимиз даркор.

Сурхондарё область партия комитетининг биринчи секретари депутат **Ҳ. Э. Бердиев** (361-Ленин йўли сайлов округи) минбарга чиқади.

— Аввалги кўпгина раҳбарлар, илм-фан арбоблари халқнинг орзу-умидларидан йироқлашиб, етилган муаммоларни иттифоқ раҳбарияти олдига қўймас эдилар. Натижада халқ хўжалигининг ҳамма тармоқлари орқада қолиб кетди, меҳнат унумдорлиги паст, маҳсулотнинг сифати ёмон.

Бутун мамлакат каби Сурхондарё области ҳам машаққатли иқтисодий муаммолар азобини тортмоқда. Гарчи қишлоқ хўжалигидаги кўрсаткичлар юзасидан у илғорлар қаторида бўлса ҳам, аммо саноат ишлаб чиқаришида қолоқлар қаторига тушиб қолди. Бунинг сабабларидан бири шуки, область раҳбарлари унчалик фаоллик кўрсатмаяптилар, республика Давлат план комитети билан Министрлар Совети эса Сурхондарё областига дуруст эътибор бермаяптилар. Натижада областимизда ҳақиқий саноат йўқ.

Бу йил аҳвол бирмунча тузатилмоқда. 1990 йил планига мувофиқ, областимизда маҳсулот ишлаб чиқариш аҳоли жон бошига 322 сўмликни ташкил этади, аммо республикада бу кўрсаткич — 1100 сўм. Сўзда эмас, балки амалда тараққиётни рўёбга чиқариш учун биз ишлаб чиққан программага мувофиқ катта цемент заводи, бинокорлик материаллари корхоналарини барпо этиш билан бирга чоғроқ корхоналар, район саноат комбинатлари, цехлар ва филиаллар мажмуасини ҳам қуриш кўзда тутилган. Қайта ишлаш базасини жадал ривожлантиришга ҳам қарор бердик. Ҳозир сабзавот маҳсулоти ва пахтанинг, пилла ва жуннинг 70 фоизи Сурхондарёдан ташқарига жўнатилмоқда. Ўн учинчи беш йилликда 30 минг тонна ҳажмли омборхона, консерва заводлари қуришни режалаштираяпмиз.

Бунинг учун капитал маблағ керак, аммо областга бу маблағ етарли ажратилмаяпти. Қурилиш ресурслари етишмайди, ҳолбуки биз уй-жой қурилишинигина эмас, йўл қурилиши ҳажмини ҳам икки ҳисса оширишимиз керак. Қурилишнинг индустриал базаси зарур. Республика Министрлар Совети раисининг докладида қолоқликни тугатиш тадбирлари кўзда тутилган. Бу ишда биз ҳаммамиз унга ёрдам беришимиз керак.

Гарчи Сурхондарёнинг деҳқончилик саноати ўзини ўзи пул билан таъминлашга ва ўз харажатларини ўзи қоплашга биринчилар қатори ўтган бўлса ҳам, бу ерда қишлоқларнинг ижтимоий-маданий муаммоларини ҳал этиш пайсалга солинмоқда. Биз мустақиллик ҳақида гапираяпмиз, амалда эса бу нарса йўқ. Қишлоқ хўжалик маҳсулотининг ҳаммасини давлат буюртмаси билан олиб кетмоқдалар. Нима учун ҳукумат лоақал 30—40 фоизни ўз хўжаликларида қолдирмайди? Шундай қилинса, хўжаликлар ўз ижтимоий-иқтисодий муаммоларини ҳал этган, ташқи бозорга чиққан бўлур эдилар.

— Ҳукуматнинг маърузасида иқтисодиётимизни соғломлаштиришнинг аниқ йўллари белгиланган, — деди Қашқадарё область ижроия комитетининг раиси депутат **Т. П. Хидиров** (230-Ленинград сайлов округи). — Қашқадарё областининг депутатлари бу программани қўллаб-қувватлайдилар, чунки у халқнинг талаб ва эҳтиёжларига мос келади.

Иқтисодиёт тубдан қайта қуришга муҳтож. Кейинги икки-уч йил ичида фойда олиш топшириқлари бажарилаётган бўлса ҳам, умуман халқ хўжалигининг молиявий аҳволи оғирлигича қолмоқда, биз иттифоқ кўрсаткичларидан орқада турибмиз. Масалан, уй-жой ва мактабгача тарбия муассасалари билан таъминланиш жиҳатидан Қашқадарё республикада охирги ўринда турибди. Область аҳолисининг ярмидан кўпроғи очиқ сув ҳавзаларидан ёки ташиб келтирилган сувдан фойдаланмоқда. Бу эса юқумли касалликлар манбаидир. Қарши, Муборак, Шаҳрисабздагина қисман канализация бор.

Областимиздан республиканинг турли шаҳарларига, Қозоғистонга газ юборилмоқда, Қашқадарёнинг ўзини газлаштириш эса жуда суст олиб борилмоқда. Аҳолининг атиги 20 фоизи, қишлоқ жойларда эса бор-йўғи 5 фоизи табиий газдан фойдаланмоқда. Бундан биз резервларни излаётганимиз йўқ, деган маъно келиб чиқмайди. Кейинги йилларда барпо этилган саноат, шунингдек қишлоқ хўжалиги ривожланмоқда, суғорма ерлар кенгаймоқда.

Бизда меҳнат ресурслари жуда тез кўпаймоқда. Ҳозир меҳнатга лаёқатли 70 мингдан кўпроқ аҳоли ижтимоий ишлаб чиқаришга жалб қилинмаган. Биз халқ истеъмол моллари ишлаб чиқараётган корхоналарнинг қувватларини оширишга интилаяпмиз.

(Давоми 3-бетда).

НИҲОЛЛАР МАВЖИ

Сирдарё районидаги Ленин номли колхоз сабзавоткорлари жорий йилда мўл ҳосил етиштиришга аҳд этишган. Шу ниятда улар кўкламги юмушларни кун сайин қизитмоқдалар.

Толиб Аҳмедов ва Сейфат Ғафуров бошлиқ бригадаларда помидор кўчатлари етиштирилади. Меҳнат аҳли бу юмушга февраль ойидаёқ киришган эди. Ҳозир парникларда ниҳоллар бир текис ривожланмоқда.

— Помидор кўчатлари колхозга катта иқтисодий наф келтирмоқда, — дейди Толиб Аҳмедов. — Шу боис бу йил Эйиб Эйибов ва Тамал Алиев бошлиқ бригадаларда ҳам шундай экин ниҳоллари етиштириш йўлга қўйилди. Ортиқчаси қўшни хўжаликлар ва аҳолига сотилади. Бизнинг бригадада 3 миллион туп кўчат ўстирилмоқда: Уни парваришлашда София Каримова, Баҳри Исоқова, Хайринисо Қурбонова каби меҳнатсеварлар фидокорлик кўрсатишаяпти.

Ҳозир майдонлар текисланиб, бороналанмоқда. Тупроқнинг табиий намини сақлаб қолишга эътибор кучайтирилмоқда.

Амалдаги йилда колхоз бўйича 50 гектар майдонда помидор парваришланади. Дала ишлари юксак мажбуриятга яраша ташкил этилмоқда.

А. БУРЛИЕВ.

БАҲОР ЮМУШЛАРИ

Меҳнат қилган элда азиз. Ўрмон Орипов бир неча йилдан бери Денов районидаги «Ҳазорбоғ» совхозида бригадага бошчилик қилмоқда. Меҳнат аҳли омилкорлик билан иш юритиб, илғорлар тажрибасини амалда қўлланган ҳолда юқори натижаларга эришаяпти. Бунда саркорнинг хизмати катта. У гектарлар ҳосилдорлигини ошириш, далада ишловчиларга қулай шароит яратиш йўлида куч-ғайратини аямайди.

Пахтакорлар ўтган йили гектар ҳисобига 36,8 центнердан пахта етиштиришди. Жами ҳосил машиналар ёрдамида йиғиштириб олинди. Моддий манфаатдорлик ҳам шунга яраша бўлди.

Бригада аъзолари жорий йилда янада юксак марраларни кўзлаб меҳнат қилишмоқда. Улар КПСС XXVIII съезди бўладиган қутлуғ йилда белгиланган планни ошириб бажариш иштиёқида баҳорги юмушларни кун сайин қизитаяптилар. Маҳаллий ўғит жамғариш, ариқ-зовурларни тозалаш, ерни текислаш узвий ҳолда олиб борилаётир.

Т. ШАРИПОВ.

ҚУТЛУҒ НИЯТ

Мевали ва манзарали ниҳоллар экиш, токзорлар ва ўрмонлар барпо этиш икки ойлигига бағишланган кенгаш қатнашчиларининг Ўзбекистон аҳолисига мурожаатномасида бундай сатрлар бор: «Шундай ишлайликки, токи бу меҳнатимиз, оммавий ҳашаримиз ўлкамизни яшил либосга буркасин, унинг кенгликларида хонадонларимиз — она заминимиз гўзаллиги ва фаровонлиги рамзи бўлиб боғлар ва ўрмонлар шовуллаб турсин!»

Эзгу ниятга амалий фаолият орқалигина эришилади. Буни Бахмал райони боғбонлари, соҳибкорлари жуда яхши тушунишади. Шу боис улар астойдил меҳнат қилмоқдалар. «Сангзор» совхозида 100 гектар, «Партия XXIV съезди» совхозида 105, «Ойқор» совхозида эса 191 гектар янги боғ барпо этиш режалаштирилган эди. Меҳнат аҳлининг куч-ғайрати туфайли ҳозиргача бу коллективларда мутаносиб равишда 69, 70 ва 146 гектар ерга мевали дарахт ниҳоллари ўтқазилди.

Айни пайтда «Гулбулоқ», «Партия XXIII съезди», «Бахмал» совхозлари ва юқорида номлари қайд этилган хўжаликларда мавжуд боғ ва токзорлар хатосини тўлдириш диққат марказида. Кўклам мобайнида «Гулбулоқ» совхозида 15, «Партия XXIII съезди» совхозида 16, Мичурин номли совхозда 10 гектар токзорни таъмирлаш чоралари кўрилаяпти.

Янги боғ ва токзорларни барпо этиш, эскиларини янгилашда С. Иброҳимов, Э. Йигитов, Н. Мусаев каби боғбону соҳибкорлар бошқаларга намуна бўлмоқдалар. Шуниси қувончлики, бу муҳим тадбирда ташкилотлар, корхона ва муассасаларнинг ходимлари, ишчи ҳамда хизматчилари ҳам фаол қатнашмоқдалар. Улар ҳозиргача ариқ бўйларига, кўча четларига, ташландиқ ерларга 300 минг тупдан зиёд мевали ва манзарали дарахт ниҳолларини экишди.

А. ЭРГАШЕВ.

ИССИҚХОНА САХОВАТИ

К. Тимирязев номидаги Москва қишлоқ хўжалиги академияси селекционерлари яратган помидорнинг «Русич» нави наманганлик сабзавоткорларга маъқул тушди. Мана бир неча йилдирки, Косонсой районидаги «Косонсой» совхози теплица комбинатида бу экин ўстирилмоқда.

Ўтган ярим йил мобайнида иссиқхона ходимлари ҳар квадрат метр ердан 8,5 килограммдан юқори сифатли маҳсулот етиштирдилар. Авваллари шунча майдондан икки ҳисса кам неъмат олинарди.

Даромад ҳам шунга яраша. Бултур меҳнат аҳли қўлга киритган соф фойда 170 минг сўмни ташкил этди. Бу янги серҳосил навнинг хосияти, шунингдек, хўжалик юритишнинг мақбул шакллари жорий қилинганлигининг шарофатидир. Комбинатда тўласинча шахсий пудратга ўтилган. Ҳар бир участка алоҳида ишчига биркитилган. Шу тариқа 22 та штат қисқартирилди.

Амалдаги йилда ижара пудрати қўлланилмоқда.

— Иссиқхонани беш йил муддатга ижарага олдик, — дейди комбинат директори С. Мўйдинов. — Меҳнатни уюштириш ва рағбатлантиришнинг бу синалган усули ҳар квадрат метр ернинг самарадорлигини ошириш, бинобарин фойдани янада кўпайтириш имконини беради. Дастлабки натижа шундай умид туғдирмоқда.

Ҳозир иссиқхонада бўлган одам миришкорларнинг меҳнатига таҳсин ўқийди. Бир қарич бўш ер йўқ. Ипларга ҳафсала билан тортилган помидор шохларида шиғил-шиғил ҳосил. Пишганлари пешма-пеш узилиб, савдо шохобчаларига жўнатилмоқда.

Витаминли неъматлардан нафақат наманганликлар, балки Москва, Ленинград шаҳарлари, Сибирь ва Узоқ Шарқ меҳнаткашлари ҳам баҳраманд бўлишади. Яқинда Якутия АССРга бир неча тонна помидор юборилди.

СУРАТДА: иссиқхона ходимлари К. Раҳимова ва М. Худойбердиева помидор узишмоқда.

А. КОВТУН олган сурат. (ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҲУКУМАТ БЎЛАЖАК ФАОЛИЯТИ ПРОГРАММАСИ ТЎҒРИСИДАГИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ИҚТИСОДИЙ МУСТАҚИЛЛИГИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ КОНЦЕПЦИЯЛАРИ ҲАҚИДАГИ ОЛИЙ СОВЕТ ҚАРОРИНИНГ ЛОЙИҲАСИНИ ИШЛАБ ЧИҚУВЧИ

ТАҲРИР КОМИССИЯСИ

Шайхов Эркин Турдиевич — Тошкент қишлоқ хўжалиги институтининг ректори, профессор, комиссия раиси

Акмалхонов Шавкат — В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалиги фанлари академияси Ўрта Осиё бўлимининг раиси

Аҳмедов Қудратилла Аҳмедович — Ўзбекистон ССР давлат нархлар комитетининг раиси.

Бердиев Ҳаким Эшбоевич — Ўзбекистон Компартияси Сурхондарё область комитетининг биринчи секретари, халқ депутатлари область Советининг раиси

Берков Дмитрий Дмитриевич — Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари

Жўрабеков Исмоил Ҳакимович — Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари

Қодиров Пиримқул — Ўзбекистон халқ ёзувчиси.

Каримов Рустам Иброҳимович — Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитетининг раиси

Қиличов Тошбўри Раҳимович — Самарқанд область ижроия комитетининг раиси

Криворучко Виктор Иванович — Самарқанд давлат медицина институтининг кафедра мудири

Маматисаев Йигит Исаевич — Ўзбекистон ССР молия министри

Маматов Жаҳонгир — «Совет Ўзбекистони» газетасининг мухбири

Мирсаидов Шукрулло Раҳматович — Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси

Ризаев Қулаҳмад Тошпўлатович — Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министрининг ўринбосари, Тошкент шаҳар ижроия комитети соғлиқни сақлаш бош бошқармасининг бошлиғи

Сайдалиев Сайфулла Давирович — Тошкент область ижроия комитетининг раиси

Салоҳиддинов Маҳмуд — Ўзбекистон ССР фанлар академиясининг президенти

Сигедин Виталий Николаевич — Олмалиқ кон-металлургия комбинатининг бош директори

Тожиев Амин Ҳамроевич — Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советининг раиси

Ҳалимбетов Қозоқ — Хоразм область ижроия комитетининг раиси

Хидиров Темир Пўлатович — Қашқадарё область ижроия комитетининг раиси

Шоабдураҳимов Шоиноят Раҳимович — Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раиси.

ДЕПУТАТ—ЭЛ ИШИГА КАМАРБАСТА

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Совети сессиясининг бориши ҳақида халқ вакилларининг фикр-мулоҳазалари

ОДАМЛАР ДАРДИ БИЛАН ЯШАЙЛИК

К. РАИМЖОНОВ,
Ўзбекистон Компартияси Учқўрғон район комитетининг биринчи котиби

Сессияда иштирок этаётган аксарият депутатларда ишчанлик, жўшқинлик, келажак, сайловчилар олдида юксак масъулиятни чуқур ҳис этиш яққол сезилмоқда. Халқ вакиллари анжуман минбаридан туриб, қолаверса ўзаро баҳс-мунозараларда республика иқтисодиёти, миллатлараро муносабатлар масалалари хусусида жон койитиб гапирмоқдалар. Шубҳасиз Ўзбекистон ССР Президенти лавозимининг таъсис этилганлиги муҳим воқеа бўлди. Бунинг аҳамиятини шундай тушунаман: республикада якка бошлиқ лавозимининг жорий этилиши Иттифоқ миқёсида бўлганидек, қонунлар ва давлатнинг бошқа қарорларини ижро этиш омилларини мустаҳкамлашга, демакки, сиёсий, ижтимоий-иқтисодий, миллатлараро ва бошқа соҳаларда қайта қуриш жараёнларини тезлаштиришга кўмаклашади. Муҳими — Президент муассасасининг жорий этилиши республика учун суверенитет ва давлатчиликда принцип жиҳатдан янги босқичга ўтилишини билдиради.

Сессияда СССР халқ депутатлари вакиллари ҳам иштирок этишмоқда. Улар анжуман ишидаги ютуқ ва камчиликларни тезроқ илғайдилар. Шу боис тез-тез мулоқотда бўлиб, мулоҳазаларини синчиклаб ўрганиб бораяпман. Якдил фикр шундай: баъзи депутатларда фикрни лўнда ифодалаш, вазиятни баҳолаш, вақтдан унумли фойдаланиш, ҳамкасбнинг фикрини (у қай савияда бўлишидан қатъий назар) қунт билан тинглаш, танқидга босиқлик билан жавоб қайтариш маҳорати йўқлиги сезилмоқда.

Парламент, Президент олдидаги яна бир муҳим масала — республика сиёсий системаси тўғрисидаги муаммолардир. Биз ўтиш даврининг барча қийинчиликларини енга олишимиз керак. Аммо Советлар партия томонидан уларга берилаётган бутун ҳокимиятни зиммаларига олишга ҳали тайёр эмаслар. Негаки, Советлар ижтимоий ва хўжалик қурилишининг мураккаб муаммоларини ҳал этишда сўздан амалий ишга ўтишлари қийин кечаяпти. Бунинг устига уларда ҳокимиятнинг ҳамма ваколатларини амалга ошира оладиган структуравий тузилмалар йўқ.

Биз — Ўзбекистон ССР халқ депутатлари иқтисодий мустақилликка эришиш борасидаги манфаатларимизни, регионал афзалликлардан фойдаланишни изчил ҳимоя қилишимиз лозим. Ўртоқ И. А. Каримов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг 1990 йил март пленумидаги докладида бу ҳақда алоҳида тўхталди. Муаммолар кўп. Ўзбекистон ишлаб чиқариш самарадорлиги даражаси жиҳатидан ҳам, аҳолининг ижтимоий ҳаёт таъминоти кўрсаткичлари юзасидан ҳам мамлакатда охирги ўринларда турганлиги ҳар биримизни ташвишлантирмоқда. Аҳолининг 45 фоиздан кўпроғи деярли қашшоқликда яшаётганлиги депутатларни ҳар қадамда халқ дарди билан яшаш, ҳақиқий курашчи бўлишга даъват этади.

Анжуманда кўнглимга тугиб юрган бир масала хусусида гапирмоқчиман. Сўнгги йилларда Ўзбекистонда пахтачиликка ихтисослашиш тўғрисида кўп гапирилди. Сабаби —Бутуниттифоқ меҳнат тақсимотида республикага ажратилган ўрин ана шундай. Ўзбек деҳқонининг фидойи меҳнати туфайли мамлакатда пахта мустақиллигини таъминлашдек муҳим сиёсий-иқтисодий вазифа ҳал этилди. Аммо дон, гўшт ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг муҳим турларини етиштиришда жиддий қийинчиликларга дуч келинмоқда. Натижада ҳатто мева-сабзавот маҳсулотларини истеъмол қилиш, қишлоқларни ижтимоий ривожлантириш жиҳатдан энг охирги ўринларда қолаяпмиз. Давр имиллашни ёқтирмайди. Юқоридаги муаммолар барча бир ёқадан бош чиқариб ҳаракат қилган тақдирдагина ҳал этилади.

Районимиз коммунистлари КПСС XXVIII съезди ва Ўзбекистон Компартияси XXII съездига тайёргарликни қизитиб юбордилар. Муҳим ишда камчиликлар йўқ, деб айта олмайман. Сиёсий ҳаракат дастури кутилганидек тарғиб этилмаяпти. Айрим раҳбар коммунистлар одамларни ташвишлантираётган муаммолар хусусида улар билан кенг мулоқотдан чўчияптилар. Зеро, ҳозир партияда одамлар ишончини қозониш, ўз таъсирини мустаҳкамлаш учун қатъий курашиш долзарб масаладир. Сессиядан катта таассурот олаяпман. Сабоқлар, нотиқлар томонидан ўртага ташланаётган қимматли таклифлар, илғор тажрибалар район партия ташкилоти ишини янгича талаблар асосида жонлантиришда муҳим дастур бўлади.

ДЕМОКРАТИЯ ШАРОИТИДА

М. АҲМЕДОВ,
Бухоро районидаги «Маданият» колхози правлениесининг раиси

Кўпгина катта-кичик йиғилишларда қатнашганман, лекин Ўзбекистон ССР Олий Советининг сессиясидаги сингари жўшқинлик руҳини ҳеч қачон кўрмагандим. Сессия мажлисларини бутун депутатлар олиб бораяпти, десам хато бўлмас.

Анжуман тўлиқ тенглик, эркинлик асосида ўтаётир. Одамларнинг эмин-эркин мулоҳазалари ошкора муҳокама маҳсули бўлса, шубҳа йўққи, республика ижтимоий-иқтисодий тараққиётига катта имкон очилади. Ўринли мулоҳазалар, эътиборга олинган режалар одамларга куч-ғайрат, шижоат бағишлайди.

Масаланинг иккинчи жиҳати ҳам борки, буни эътибордан қочириб бўлмайди. Баъзи ўринларда йўл қўйилаётган тартибсизлик демократия табиатига хос эмаслигини кўзда тутаётирман. Ўзини тута билиш, билимдонлик билан юритилган чуқур мулоҳазалар пишиқ-пухта қарорлар қабул қилинишига, долзарб муаммолар ечими топилишига ёрдам беради.

Очиғи, сессия жумҳурият тақдирини ўйлаб бунчалик эркин, рўй-рост фикр олишув тусини олиши — янгилик. Дастлабки мажлислар кўпчилик халқ депутатлари шундай шароитда ишлаш кўникмасига эга эмасликларини кўрсатди. Шунинг учун аввало ўзимиз демократия шароитида ишлашни ўрганишимиз, жумҳурият муаммоларини чуқур ҳис қилиб, тараққиётимиз истиқболларига назар ташлай олишимиз керак. Шундагина у ёки бу масаланинг муҳокамаси чоғида ўз нуқтаи назаримизни асосли баён қила оламиз.

Иқтисодиётдаги аҳволни қайта қуриш колхозимиздаги ишларга бевосита таъсир кўрсатаётир. Одамларда меҳнатга муносабат ўзгармоқда. Пировард натижага кўра рағбатлантириш, меҳнатни ташкил этишнинг илғор усулларига ўтиш ишда унумдорлик ва сифатни оширмоқда. Ўтган хўжалик йилида барча турдаги қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш планлари ошириб бажарилди. Йил якунига кўра, 10 миллион 200 минг сўм даромад жамғарилди. Хўжалигимиз 4 миллион сўмдан зиёд соф фойда олди. Колхозчиларга устама тариқасида 1 миллион 650 минг сўм қўшимча ҳақ тақсимланди. Ҳар бир кишининг ўртача ойлик маоши 195 сўмга етди.

Бугун деҳқон енг шимариб далага чиқди. Ҳар куни қишлоқ билан боғланиб турибман. Сабзавот пайкалларида экин-тикин ишлари бошланиб кетди. Бу йил эл дастурхонига 7.500 тонна дала неъматларини етказиб беришимиз керак. Пахтачиликдаги режаларимиз катта: 5.140 тонна оқ олтин етиштиришни режалаштирганмиз. Икром Ҳамроев, Қаландар Қўшиев, Бухоро область Советининг депутати Ҳаёт Аминовлар бошлиқ бригадаларда кўкламги ишлар айниқса қизғин тус олган. Колхозчиларимиз сессия ишини чуқур манфаатдорлик билан кузатиб туришибди. Жумҳуриятимизда Президент идора усули таъсис этилгани, ҳукуматнинг ҳаракат дастури ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг иқтисодий мустақилликни шакллантириши масаласи теварагида билдирилаётган фикрлар қишлоқ аҳлида мамнуният ҳиссини уйғотмоқда.

ҚУТ-БАРАКА ҲАРАКАТГА БОҒЛИҚ

Т. ОТАБОЕВ,
Киров районидаги «Партия XX съезди» совхози бўлим бошқарувчиси

Партиямиз ошкоралик сиёсатини амалга оширишга астойдил киришганлиги бугунги анжуманимизда ҳам тўлиқ акс этиб турибди. Аввалгидек шунчаки иштирок этиб, қарсаклар остида қарорлар қабул қилиш таомилдан қолганлиги, фикрлар, баҳс ва мунозараларга алоҳида эътибор берилаётганлиги депутатларимиз фаоллигини оширди. Кун тартибидаги ҳар бир масала атрофлича муҳокама этилаётганлигининг боиси ҳам ана шунда. Лекин баъзида дилимиздагини баралла айтишга журъатсизлик қилаяпмиз.

Республикамиз асосан қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиради. Аммо дастурхонимиз дала неъматларига тўкин эмас. Пахта яккаҳокимлиги ва бошқа сабабларга кўра элюрт фаровонлигини оширолмай келдик. Лекин гап фақат пахтадамикан?

Яқинда марказий газеталардан бирида шундай маълумотга кўзим тушиб қолди: маълум бўлишича 1953—1957 йилларда мамлакатимизда йилига аҳоли жон бошига 31—36 килограмм гўшт, 192—269 килограмм сут тўғри келган экан. Ўтган давр мобайнида бу кўрсаткич икки баробар ўсди. Яъни бугун биз етиштираётган гўшт ва сут миқдори тўрт йирик ривожланган мамлакат — Франция, ГФР, Англия ҳамда Япониядагига тенг. Унда нега гўштнинг нархи осмонда? Сут маҳсулотлари талаб этилаётганидан кам?

Юқоридаги рақамлар мамлакатимиз бўйича олинган. Республикамизнинг иттифоқ даражасидан анча орқадалиги ҳеч кимга сир эмас. Шундай экан вазиятдан чиқишнинг йўли борми? Буни биз — депутатлар сира пайсалга солмай ҳал қилишимиз керак.

Шукроналар бўлсинки, анжуманимизда Ўзбекистон суверен республика деб айтилди. Энди ўз еримиз, сувимиз, жамики бойликларга ўзимиз эгалик қила оламиз. Иқтисодий мустақилликка ўтиш ҳам барчани яхши келажакдан умидвор этмоқда. Демак бутун имкониятларни ишга солиб, мавжуд бойликлардан самарали фойдаланмоқ керак. Озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни кескин кўпайтириш билан бирга уларни сифатли сақлаш, қайта ишлаш учун шароит яратиш зарур. Акс ҳолда юқорида таъкидланганидек, тўрт йирик мамлакат билан тенг маҳсулотга эга бўла туриб, ундан оқилона фойдалана олмасак, биримиз икки бўлмайди.

Бошқа масалалар балки вақт-соати билан ҳал этилар. Аммо озиқ-овқат таъминотини яхшилаш учун изчил ҳаракат қилмоқ керак. Умумий гаплардан амалий ишга ўтиш, дадил қонунлар, қарорлар қабул қилишимиз зарур. Менимча, шахсий ёрдамчи хўжалик, таъбир жойиз бўлса фермерлик ҳаракатини кучайтирайлик. Ҳар томонлама эркин деҳқон, чорвадор мўл ва сифатли маҳсулот етиштириб, дастурхонимиз тўкинчилигига муносиб ҳисса қўша олади.

ОНА ҚАДРИ

Ф. РАЖАПОВА,
Элликқалъа район марказий касалхонасининг шифокори

Бугун жумҳуриятимизда долзарб бўлиб турган барча муаммолар сессия мажлисларида тилга олиниб, уларга ечим изланмоқда. Менда, айниқса, Ўзбекистоннинг иқтисодий мустақиллигини шакллантириш йўллари хусусидаги маъруза ва нутқлар катта таассурот қолдирди. Чунки иқтисодиётимиз ривожи ижтимоий ҳаётдаги бошқа чигалликларни изчил ечиш йўлини очади.

Ҳаётимизда чигалликлар оз эмас. Бизнинг қўриқ зонадаги турмушни олайлик. Аввало, аҳолини чучук ичимлик сув билан таъминлаш долзарб муаммо бўлиб турибди. Тик қудуқлар қазиб, 10—12 метр чуқурликдан олинаётган сувнинг қаттиқлиги ҳам нормадагидан 2—2,5 марта ортиқ. Демак, чўл зонасида яшаётган аҳоли учун ичимлик сувнинг бошқа манбаларини шошилинч излаш зарур. Сувни чучуклаштириш қурилмалари ҳақида кўп гапирилаяпти. Оролбўйи зонасида амалга ошириладиган шошилинч тадбирлар комплекси бу масалани ҳам ўз ичига олади. Лекин амалий ишлардан ҳали дарак йўқ. Шу муносабат билан сессияда Ўзбекистон ССР ҳукуматининг фаолият программасида илгари сурилган мулоҳазалар диққатга сазовор. Лекин яна гапгаплигича, режа-режалигича қоғозда қолиб кетмаслиги керак.

> **БАРЧА МУАММОЛАРНИНГ ЕЧИМИНИ, ПАЙДО БЎЛАЁТГАН САВОЛЛАРНИНГ ЖАВОБЛАРИНИ ОРҚАГА ТИСАРИЛИБ ЭМАС, БАЛКИ ОЛДИНГА ИНТИЛИБ ИЗЛАМОҚ КЕРАК. ҲОЗИР ЯНАДА ҚАТЪИЯТ БИЛАН ҲАРАКАТ ҚИЛИШ ЛОЗИМ. ФИКРЛАРДАГИ САРОСИМАЛИК НАҚАДАР ЗЎРАЙИБ КЕТГАНИНИ КЎРА БИЛИШ КЕРАК. ҲАР ҚАНДАЙ ЧИНАКАМ РЕВОЛЮЦИОН ЎЗГАРТИШ КУРАШСИЗ БЎЛМАЙДИ. БУЙРУҚБОЗЛИК-МАЪМУРИЯТЧИЛИК СИСТЕМАСИ ЁППАСИГА ҲУКМРОН БЎЛГАН ЯККАБОШ ҲУКМРОНЛИК ДАВРИДАН САРҚИТ БЎЛИБ ҚОЛГАН ҲАММА ИЛЛАТЛАР, ҚОЛОҚЛИКЛАР ҚАТТИҚ ҚАРШИЛИКСИЗ ЖОЙ БЎШАТИБ БЕРМАЙДИ.**
>
> (Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг биринчи сессияси ҳужжатларидан).

Ҳозирги вақтда посёлкаларимиздаги хонадонларнинг атиги 20 фоизи газ билан таъминланган. Сайлов арафасидаги учрашувлар чоғида меҳнаткашлар бу ишни тезлаштириш масаласини ғоят кескин қилиб қўйдилар. Бунга 1990 йилда бир миллион, 1991 йилда бир ярим миллион сўм сарфланиши керак. Лекин бу режаларнинг моддий-техника асоси етарли эмаслиги алоҳида ташвиш туғдирмоқда. Темир қувурлар, газ плиталари етишмайди. Қурилиш-монтаж ишларини амалга оширадиган ташкилотларнинг қуввати кам, улар бажариши керак бўладиган ишлар етарли материаллар билан вақтида таъминланмайди.

Районимизда халқ таълимининг моддий базаси ночор. Бинолар, синфхоналар етишмайди. Район марказидаги мактабларнинг ўзида дарс машғулотлари уч сменада олиб борилиши айниқса ташвишланарлидир. Айрим синфларда 35-40 ўқувчи билим олади. Бундай аҳволда ўғил-қизларимиз пухта билим ололмаслиги, ўқитиш савиясини кўтариш мушкуллиги аён.

Чўлқуварлар саломатлигини муҳофаза қилишнинг аҳволи-чи? Тўғри, кейинги йилларда районимизда янги шифохоналар қурилди, мавжудлари кенгайтирилди. Аммо фақат шу билан медицина хизмати даражаси кўтарилмайди-да. Янгидан ишга туширилаётган шифохоналар ҳам замонавий даволаш-диагностика ускуналари билан жиҳозланмаётир. Бунинг устига малакали даволовчи шифокорлар, ҳамширалар етишмаётир. Шуни айтиш кифояки, ёлғиз бизнинг районимиздаги касалхоналарда 40 та болалар врачи етишмайди. Белгиланган режага кўра ҳар бир мактабда тиш даволовчи ходимлар ишлаши керак. Афсуски, ихтисослашган медицина хизмати бўйича мутахассислар касалхоналарнинг ўзида йўқ ҳисоби. Шундай бўлгач, беморларга малакали тиббий ёрдам кўрсатиш, турли юқумли касалликларнинг олдини олиш муаммоларини амалий жиҳатдан ҳал қилиб бўладими? Йўқ.

Хўш, бундай аҳволнинг сабаблари нимада? Бу муаммоларни амалий жиҳатдан ҳал қилиш мумкинми?

Сессия мажлисларида қатнашиб, шу сингари саволларга ижобий жавоб топгандек бўлаётирман. Медицина соҳасида Қорақалпоғистонда вужудга келган бугунги ҳолат у ёки бу даражада ҳамма областларга ҳам тааллуқлидир. Бунинг сабаби — социал соҳани ривожлантиришга маблағ ажратишда юзага келган «қолдиқ» услубидир. Кейинги вақтда бундай муносабатни бартараф этиш учун кескин чоралар кўрилмоқда. Чунончи, Ўзбекистоннинг иқтисодий мустақиллигини шакллантириш масаласи муҳокама қилинаётганида ҳам шу масалалар ғоят қизғин фикр алмашинувига сабаб бўлди.

Социал соҳада бажариладиган вазифалар кўлами ғоят кенг. Айтайлик, сайлов олди учрашувлари чоғида марказий касалхона ҳузурида оналар ва болалар бўлимини очиш фикри илгари сурилди. Бу жуда долзарб вазифаки, ҳеч қандай важларни рўкач қилмай дарҳол бўлимни очиш лозим. Районимиз аёллари ўртасида камқонлик касаллиги хийла кенг тарқалган. Иккинчидан, аёлларнинг бир қисми ўртасида фарзанд кўриш оралиғи қисқа. Худди шу жиҳатлар, аввало, оналарни самарали даволаш вазифасини долзарб қилиб қўймоқда. Лекин изма-из ўсаётган ёш фарзандлар ташвиши ҳамма оналарга ҳам касалхонада ётиб даволаниш имконини беравермайди.

Камқонли оналарнинг тўғри овқатланиши учун ойига 46 сўмлик талон берилиши йўлга қўйилди. Кунига 50 тийинлик дори-дармонлар ҳам ажратилаётир. Бу социалистик жамият ўз гражданларига кўрсатаётган катта ғамхўрлик, албатта. Лекин фақат маблағ ажратиш билан муаммо ҳал бўлиб қолмайди. Кўпинча қарорларимиз моддий таъминланишдан узилиб қолаётганлиги ҳам муҳим социал тадбирларнинг нуфузсизланишига сабаб бўлаётир. Хўш, камқонли аёл ўзига ажратилган талон бўйича тухум, сут, сузма, сарёғ, гўшт, қуруқ мевани қаердан олсин?

Шу ўринда яна бир муаммони эслатиб ўтиш ўринли. Унга ёрдам ҳам ҳомиладорликнинг йигирманчи ҳафтасидан тайинланади. Ахир, бу пайтда туғилажак фарзанд шаклланиб қоладику? Инсоннинг саломатлиги кўнгилдагидек бўлишида эса худди ўша шаклланиш жараёнининг аҳамияти катта. Шундай бўлгач, камқонли оналарни умуман соғломлаштиришнинг узлуксизлигини социал жиҳатдан тўла таъминлаш даркор.

Ўзбекистон ССР Олий Совети сессиясининг мажлисларида шу сингари жумбоқларга биргаликда ечимлар изламоқдамиз. Аммо ҳар қандай социал муаммони иқтисодиётни кўтармай туриб ҳал қилиб бўлмайди. Биз буни нечоғли чуқур англаб етсак, Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов сессияда сўзлаган нутқида таъкидлаганидек, ҳамма ерда пухта тартиб-интизом ўрнатсак, жумҳуриятимиз иқтисодий жиҳатдан янада ривож топиб боради. Бинобарин, турмушимиз тўкислашиб, барча ижтимоий муаммоларни ечиш амалиётга айланади.

САЙЛОВЧИЛАР ОЛДИДА БУРЧЛИМИЗ

З. ИБРОҲИМОВА,
Хонқа районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхозининг бригадири

Қишлоғимиз кўчаларидан ўтиб бораётиб, атлас кўйлак кийиб олган аёлни кўрсам, ўзимни қўярга жой топа олмайман. Аминманки, бу тенгдошим эгнидаги мана шу кўйлакни сотиб олгунича неча бор муз кечиб, даланинг шўрини ювган, енг шимариб тезакдан таппи ясаб, ўчоққа олов ёққан. Чунки катта рўзғорли хонадонда наинки атлас, балки оддийгина оҳорли чит кўйлак ҳам кези келганда орзулигича қолади.

Сессияда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ш. Р. Мирсаидовнинг маърузасини тинглаб ўтириб, юқоридаги мулоҳазалар хаёлимдан ўтди. Нимасини айтай: қишлоқ аёлининг қисмати оғир. У эркаклардан илгари далага чиқиб тер тўкади, қисқагина тушлик чоғи дала четидаги, жилла қурса, шийпондаги мувaққат яслида боласига кўкрак тутади, кейин яна аллақанча дала ишларини бажариб қўйиб, кеч қоронғусида гўдагини ортмоқлаганича, ўшанда ҳам иккинчи пинжига бир боғ хашак қистириб уйга қайтади. Энди хонадондаги кечки юмушларни-ку қўяверасиз...

Мана шундай оғир меҳнат оқибатида қишлоқ аёли йилда бир атлас кўйлак тиктиради ё йўқ. Биз ёзин-қишин даладан чиқмай етиштираётган пахтамизнинг харид нархи ниҳоятда паст. Турмушимизда тўкисчиликка эриша олмаётганимизнинг боиси шундан, ахир. Бу ҳақда шу сессияда чинакам жонкуярлик, куюнчаклик билан гапирилди. Ҳозирча пахтакор даромадига қут-барака киритиш учун кўрилаётган тадбирлар ярим-ёрти хусусиятга эга. Халқ депутатлари айтганидек, пахтанинг харид нархини ўзининг чинакам қиймати даражасига кўтариш қадоқ қўлли деҳқон, кечки пайт даладан ҳориб-чарчаб қайтаётган ўша аёл қисматини енгиллаштириб, турмушини чинакамига тўкис қилишнинг асосий шартидир.

Узоққа бормайлик, бригадамизнинг ўзида иш ҳақи ўтган йилга нисбатан тенг баравар камайди. Кўпчилик оилалар рўзғорни аранг тебратаётганлигининг сабаби шундан. Биз — камсуқум қишлоқ аёлларининг ҳолидан хабар олувчилар йўқ ҳисоби. Жойларда хотин-қизлар кенгашлари, партия, касаба уюшмаси ташкилотлари одамлар орасига кириб бориб уларнинг кўнглини олиш, ҳар қалай, дилида эртанги кунга умидворлик уйғотиш хусусида деярли ўйламаётирлар. Қишлоқ аҳли, айниқса, аёллар мушкулини осон қилиш учун тўпланиб қолган муаммоларга амалий ечим топилмаса бўлмайди. Ўзбекистон ССР ҳукуматининг ҳаракат программаси, жумҳуриятимизни иқтисодий мустақиллик йўлига олиб чиқишга доир режалар шунинг учун менда алоҳида қониқиш ҳиссини уйғотди. Сессияда баралла сезилган аниқ-равшан фикр жумҳурият раҳбарияти дадил ҳаракатлар жабҳасига ўтганлигини кўрсатмоқда. Ахир, Ўзбекистон мамлакатнинг бошқа жумҳуриятларига етказиб берадиган пахта ва бошқа хом ашёни қайта ишлаш йўли билан вужудга келтирилган фойдада бизнинг ҳам улушимиз бор-ку?! Шу қонуний улушимиз жумҳурият ҳисобига ўтказилиши кўпгина ижтимоий камчиликларни тузатиш имконини берган бўлур эди.

Шунингдек, болажон жумҳуриятимизда кўп фарзандли оилаларга давлатнинг моддий ва маънавий кўмагини яна ҳам кўпайтириш зарур. Акс ҳолда оналар соғлиғини, келгусида эл-юрт хизматига камарбаста турадиган йигит-қизлар саломатлигини муҳофаза қила олмаймиз. Қайси бир китобда ўқигандим: Карл Маркс фарзандлари соғлом ўсишини таъминлаган юртнинг истиқболи бор, деб айтган экан. Биз келгуси авлодлар ҳаққи, она-Ватанимизнинг эртаги тақдири ҳаққи, ижтимоий афзалликларни кўпайтиришимиз, меҳнаткаш инсон турмушини чин маънода, тузумимиз нуфузига мос равишда юқори даражага кўтариш учун курашишимиз керак. Бу сайловчилар олдидаги қарзимиздир.

ҲАЛ ҚИЛУВЧИ ПАЛЛА

Т. КАРИМОВА,
Андижон область уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашининг раиси

Муштипар она фарзандининг тинчи, камолини ўйлайди. Юртимиз тинч, ҳаёт тўкин бўлишини орзу қилади. Нолимайман, ҳалол меҳнат қилиб бахт топдим. Ҳамқишлоқларим баъзан ҳазиллашиб сиз Ойбекнинг «Олтин водийдан шабадалар» романидаги Комила, Абдулла Қаҳҳорнинг «Синчалак» қиссасидаги Саидага ўхшайсиз дейишади. Осон йўлдан бормадим, халқ ишига қайишдим. Тер тўккан элда азиз. Камтарин меҳнатим муносиб тақдирланди. Уч марта СССР Олий Совети депутати бўлиш насиб этди. Мана энди эса Ўзбекистон ССР халқ депутати сифатида сайловчилар ишончини оқлашга ҳаракат қилаяпман.

Қишлоқ аёлларининг йиғилиб қолган муаммолари мени кўп ўйлантиради. Ночор ҳаёт кечираётган, эрта тонгдан, кун ботгунга қадар ишлаб арзимаган маош олаётган кишилар оз эмас. Биз — депутатлар одамлар кайфияти, орзу-интилишларига халақит бераётган тўсиқларни бартараф этишимиз керак. Бу гапларни шунинг учун айтаяпманки, улар гўшт ёки қанд-шакар, ёхуд совун каби нарсалар таъминотидаги узилишларни маълум бир вақтгача тушунишлари, қаноат қилиб туришлари мумкин. Лекин улар ўзларининг хавфсизлигидан маҳрум бўлаётганликларини тушуна олмайдилар. Ўғрилик, безорилик, айрим ёшларимизнинг хулқи бузилиб кетганлигига ҳар биримиз сабабчимиз. Сессияда депутатлар жуда тўғри таъкидлашаяпти, ҳозир ҳамма сиёсатдон, камчиликларни топишга устаси фаранг. Бироқ ҳалол меҳнат қилиш, белгиланган режаларни рўёбга чиқариш учун амалий ҳаракат— ҳамманинг ҳам қўлидан келаётгани йўқ. Ўртоқ И. А. Каримов Тошкентдаги В. И. Ленин номли Халқлар Дўстлиги саройида ўтказилган кенгашда айтган қуйидаги гаплари кўпчиликка жуда маъқул бўлди. «Соғлом фикрловчи ҳар бир кишига, айниқса одамларнинг ишончига сазовор бўлган ва катта ваколатлар бериб қўйилган депутатларга шу нарса равшан бўлиши кераккки, ўз халқини солдатлар паноҳида автоматлар ўқталиб туриб бошқариш мумкин эмас».

Бугун биз муҳим, ҳал қилувчи паллада турибмиз. Одамларга осойишталик, ҳар бир хонадонда тинчлик-хотиржамлик, ўзаро тотувлик ва тўкис дастурхон бўлиши керак. Бу мақсадга эришиш халқ вакилларининг фаолиятига кўп жиҳатдан боғлиқ.

Суҳбатни ёзиб олувчилар:
М. ҚАЮМОВ,
Ж. САЪДУЛЛАЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбирлари.

Сессия кун тартибидаги ҳар бир масала чуқур ўйлашга, мушоҳада юритишга ундайди.

Е. БОТИРОВ олган суратлар.

МАЖЛИСЛАР КУНДАЛИГИ

(Боши 1-бетда).

Республика Министрлар Совети 1990 йилда ижтимоий-иқтисодий тараққиёт программасини маъқуллади. Аммо бу программа жуда суст амалга оширилмоқда. Республика органларининг тузукроқ ёрдамига муҳтожмиз. Бундан ташқари иқтисодиётни соғломлаштириш учун меҳнат унумдорлигини ошириш, юксак рентабелликка эришиш муҳимдир. Зарар кўриб ишлаётган корхоналарни ижарага ўтказиш, бошқарув аппаратини қисқартириш йўли билан бунга эришса бўлади. Бундай корхоналарни давлат буюртмасидан халос қилиш, уларга маҳсулот сотиш эркинлигини бериш, бошқа илғор иш усулларини кўзда тутиш керак. Шу йўл билангина областнинг иқтисодиётини юксалтиришда, ўзини ўзи пул билан таъминлашга ва ўз харажатларини ўзи қоплашга ўтишда ёрдам бериш мумкин.

Хоразм область Хонқа районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхозининг бригадири **З. Иброҳимова** (465-Калинин сайлов округи) қишлоқ хўжалигининг аҳволи тўғрисида ачиниб ва куйиниб гапирди.

— Сессиямиз жуда катта, асос бўладиган аҳамиятга эга. Ҳар бир район ва хўжаликда жуда кўп муаммолар жамланиб қолган. Уларни янгиланган Советлар, республика идоралари, министрликлари иштирокида биргалашиб ҳал қилиш керак.

Биз, қишлоқ меҳнатчиларининг қийинчиликларимиз жуда кўп. Пиллачилик кўп меҳнат талаб қиладиган тармоқ эканлиги маълум, бу соҳада. кўпгина бригадалар оила пудрати асосида ишлайди. Лекин улар ўз меҳнатлари учун қанча ҳақ олишаяпти? Арзимаган тийинларни олишаяпти... менинг оилам ҳам пиллачиликда пудрат асосида ишлайди. Пиллага тўланадиган ҳақ пилла етиштиришга сарфланадиган меҳнатга мутлақо арзимаслигини ўз аччиқ тажрибамизда кўрдик.

Пахтачилик соҳасида ишлаётган ҳамкасбларимизнинг аҳволи бироз яхшироқ. Ниҳоят уларнинг меҳнатини юқорироқ баҳолайдиган бўлишди. Аммо бу соҳада ҳам ижарачи ва бригада коллективлари зарар кўришаяпти. Нима бўлаётганига бир қаранг: ҳақ тўлаш кўпайиб бораётгани билан айни пайтда техниканинг, ўғитларнинг ва бошқа нарсаларнинг нархи ошиб бормоқда. Натижада этакни йиртиб кўйлакка ямоқ солишга мажбур бўлаяпмиз. Халқ депутатлари техниканинг нархи, қишлоқ меҳнатчиларининг меҳнатига яраша ҳақ тўлаш масалаларини ҳал қилишлари керак.

Қишлоқ меҳнатчиларини экология аҳволи ҳам ташвишга солмоқда. Биз қорақалпоқ халқи билан қўшнимиз, бир дарёнинг икки соҳилида яшаймиз. Бироқ автоном республиканинг айрим районларида минтақа коэффициенти тўланади, уни бизда ҳам жорий этиш зарур деб ҳисоблайман.

Самарқанд область ижроия комитетининг раиси депутат **Т. Р. Қиличов** (305-Киров сайлов округи) бундай деди:

— Биз жуда кўп муаммоларни ҳал қилишимиз зарур. Ҳозир давр ўзгараётган бўлишига қарамай, халқимиз сўнгги беш йил ичида жуда кўп қийинчиликларни бошидан кечирди. Ҳозир биз ҳукумат программаси билан танишдик. Бу программа келажакка ишонч бағишламоқда. Бутун республикада бўлгани каби Самарқандда ҳам қийинчиликлар кўп. Ичимлик сув етишмаяпти, уй-жой, мактабгача тарбия муассасалари ва шу кабилар етишмаяпти...

Янги ҳукумат программаси жуда асосли ишлаб чиқилганлигини айтиб ўтмоқчиман. Энди гап уни муваффақиятли амалга оширишда қолмоқда. Масалан, программада ҳам катта, ҳам кичик корхоналар қуриш масаласи ўз вақтида қўйилмоқда. Биз учун бу жуда муҳимдир.

Областнинг хўжалик ҳисобига ўтиш йўли ҳам жуда долзарб. Мен маҳаллий бюджетни тўлдириши мумкин бўлган бир неча даромад манбаини кўриб турибман— улардан бири халқ истеъмол молларини ишлаб чиқаришдир. Ҳозирги пайтда товарларнинг атиги 42 фоизи — енгил саноат корхоналари маҳсулотининг ярми, маҳаллий саноат маҳсулотининг 18 фоизигина областда қолмоқда. Агросаноат маҳсулотларининг атиги 17 фоизи областда қолади. Бу аҳволни тубдан ўзгартириш керак.

Молия базасини мустаҳкамлашда республика Министрлар Совети ёрдам бериши керак, деб ҳисоблаймиз. Иттифоқ қарамоғидаги корхоналарга раҳбарликни областга топшириш зарур. Ҳозир улар фойданинг атиги 8 фоизини маҳаллий Советлар бюджетига ўтказишаяпти. Бюджетга ҳеч нарса ўтказмайдиган корхоналар ҳам борки, бу адолатдан эмас.

Иккинчи томондан, депутатлар айтганларидек, пахта якка ҳокимлигининг тугатилиши чорвачиликни ривожлантиришга, сабзавот маҳсулотлари етиштиришни тез кўпайтиришга ёрдам беради. Одамларни ер участкалари билан таъминлаш ишсизлик муаммосини ҳал қилишга кўмаклашади, областимизда эса ишсизлар сони 200 минг кишидан ошади.

Шундай қилиб, муаммоларимиз кўп, бинобарин биз депутатлар фаол ишлашимиз лозим.

Самарқанд табобат институтининг профессори депутат **В. И. Криворучко** (277-Университет сайлов округи) ўз нутқида экология муаммоларига кўпроқ эътибор берди.

— Тиббий ходим сифатида сўнгги йилларда экология масалалари билан яқиндан шуғулланмоқдаман. Таассуфки, докладда экология ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланишга кам эътибор берилган, бу масалалар қатъий қилиб қўйилмаган.

Ҳақиқатан юз берган экологик вазиятни ҳисобга олмасак, иқтисодиётни қайта қуришга доир ажойиб режаларимиз бажарилмай қолиши ёки барбод бўлиши мумкин. Биз экология вазиятининг область ва шаҳар аҳолисига таъсирини ўргана бошлаганимизда бир йил давомида Самарқанд шаҳрида яшаш саломатлик даражасини шартли сўмга айлантириб ҳисоблаганда 80 сўмлик камайтириши, инсон саломатлигини сақлаш учун эса бизга 60 сўмдан сал кўпроқ ажратилаётганлиги маълум бўлди. Шу сабабли биз ана шу иқтисодий кўрсаткичларни ҳисобга олмас эканмиз, у ҳолда соғлиқни сақлаш соҳасида силжиш ҳам бўлмайди. Экология вазиятини фалокатли даражада ҳисоблаш мумкин бўлмаган Самарқанддаги аҳвол ана шундай, Самарқанд экология жиҳатидан ўртача шаҳардир.

Самарқанд медицина институти ва шаҳар ижроия комитети ҳузурида иш олиб бораётган «ЭКО» илмий маркази яна бир кўрсаткични— Самарқанд ҳавосидаги чанг келтирадиган иқтисодий зарарни ҳисоблаб чиқди. Бу зарар йилига 4 миллион сўмни ташкил этади. Бу иқтисодиётнинг реал рақамлари бўлиб, янги планларни тузиш чоғида уларни ҳисобга олиш керак.

Сизларнинг эътиборингизни яна шунга қаратмоқчиманки, шу вақтгача бизда экология масалалари маъмуриятчилик - маҳкамачилик ёндашувлари асосида ҳал қилинмоқда. Экология ва табиатдан фойдаланишни ижтимоий-иқтисодий принципларга ўтказиш керак. Яъни ҳозир белгиланаётган янги нархларда фақат ресурслардан фойдаланганлик учун эмас, шу билан бирга табиатдан фойдаланиш қоидаларини бузганлик учун ҳақ тўлашни ҳам ҳисобга олиш керак. Ўзбекистон ССР Олий Совети бу муаммога эътибор беради, деб ўйлайман.

Афсуски, бизда ССР Иттифоқи экология қонунини, бинобарин республика қонунини ҳам нашр этиш пайсалга солинмоқда. Бу соҳада биз кутиб тура олмаймиз, бизнинг ўз регионал муаммоларимиз бор. Ўзбекистон ССРда регион хусусиятларини ҳисобга олиб, экология жиҳатдан соғломлаштириш ва табиатдан оқилона фойдаланиш тўғрисида президент декретини чиқариш ёки қонун лойиҳасини тайёрлаш лозим. Қонун лойиҳасида республика, область, район, шаҳар табиатдан фойдаланувчи асосий тузилмалар эканлигини ва тегишли ҳуқуқлар уларга берилишини кўзда тутиш зарур. Ана шундагина улар шу Советларнинг территорияларида жойлашган барча табиатдан фойдаланувчиларни тартибга чақириб қўядилар.

Самарқанд шаҳри 1990 йил 1 январдан бошлаб табиатдан фойдаланишнинг иқтисодий принципларига ўтди. Шаҳарда табиий муҳитни ҳар қандай тарзда бузганлик учун бунда айбдор бўлганлар махсус экология фондига пул тўлайдилар, ана шу фонд маблағлари табиий муҳитни тиклаш ва соғломлаштиришга сарфланади. Ҳозироқ дастлабки «жаримачилар» бор. Каттақўрғон ёғ-мой комбинатида чиқитлар тўпланадиган идиш ёрилиб кетди, комбинат 3 миллион сўмдан кўпроқ жарима тўлади. Бироқ ана шу жарима пули СССР Давлат табиатни муҳофаза қилиш комитетининг экология счётига ўтади, маҳаллий бюджетга ўтмайди. Айтмоқчиманки, экология вазияти бузилган Самарқандга бир сўм ҳам қолдирмайди. Бундай аҳволни тубдан ўзгартириш керак.

Ҳозир Ўзбекистондаги экология вазияти тез чора кўришга муҳтож. Табиатни муҳофаза қилиш тадбирлари билан боғлиқ фаолиятни мувофиқлаштириш учун махсус илмий марказ тузиш керак. Депутатлар фикримни қўллаб-қувватлайдилар, деб ўйлайман.

(Давоми бор).

Керакли тошнинг оғирлиги йўқ

Хўжалик ҳисобида ишловчи район ремонт ишлаб чиқариш корхонасида арава ясаш йўлга қўйилган. Қишлоқ хўжалиги кун сайин механизациялаштирилаётган пайтда араваларга ҳам эҳтиёж сезилаяпти.

— Бунинг сабаблари бор, — дейди корхона бошлиғи Рўзимат Аҳмедов. — Шундай манзарани ҳаммамиз учратганмиз: хўжаликларда кўпинча бор-йўғи бир-икки қоп ўғит ёки уч яшчик мевани бирор жойга элтиш учун ҳам трактор, прицепдан фойдаланишга мажбур бўлишади. Биз ҳисоблаб кўрдик: ана шу майда-чуйда ишларни бажаришга ҳам бугунги кунда анча-мунча харажат қилинаётир. Устигаустак трактор пайкалга кирса ниҳолларни озми-кўпми пайҳон қилади, боғ ва токзорларда дарахтларга шикаст етказади.

Коллективимиз ишчи-хизматчилари, инженер-техник ходимлари бундай харажатларга барҳам беришаётир.

Собиқ «Ленинчи» совхозига 15 та арава ясаб берилган эди. Ҳозир совхоз ўрнида ташкил топган колхозларда улардан унумли фойдаланилаяпти. Битта от-арава кунига 37—40 сўмгача маблағни иқтисод қилиш имконини бераётир.

«Ленинчи», Навоий номли, Калинин номли колхозлар йўлларида от қўшилган араваларни кўриш мумкин. Ҳа, хўжаликлар ишида арава асқотмоқда.

Моҳир дурадгорлар — Анваржон Абдуллаев, Абдуҳошим Абдухолиқовлар яратган араваларнинг ғилдиракларини резинали. Уларни бошқариш ҳар томонлама қулай. Нархи арзон: битта арава 105 сўмга тушаётир.

Ш. ҲОШИМОВ.

Бўз райони.

Давлатбиби Раззоқова қарамоғида 20 бош соғин сигир бор. Унинг ва касбдошларининг шижоати туфайли Сариосиё районидаги Жума Пирназаров номли колхоз сут чашмаси йил сайин кўпаймоқда. Моҳир чорвадор жорий йилда ҳар говмишдан 2.700 килограммдан сут соғишга қарор қилган. Шу кунларда қўлга киритаётган кўрсаткичлари бу марра ошиғи билан уддаланишидан дарак бераётир.

Е. ХЎЖАМБЕРДИЕВ олган сурат.

ДАВРА СУҲБАТИ

ТОМОРҚА ИМКОНИЯТИ

Республика партия ва ҳукуматининг «Колхозчилар, совхозларнинг ишчилари, гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларини ва якка тартибда уй-жой қурилишини янада ривожлантириш тўғрисида»ги қарори Сурхондарё области меҳнаткашларини ҳам жуда қувонтирди.

Жамоатчи мухбиримиз областнинг бир гуруҳ мутахассислари билан қишлоқ меҳнаткашларига томорқа ажратиш бўйича олиб борилаётган ишлар хусусида мусоҳаба қилди. Давра суҳбатида Жарқўрғон районидаги «Сурхон» совхози партия комитети котиби Ашур Худойбердиев, шу хўжаликнинг ер тузувчи инженери Собир Тожиев, Шеробод район агросаноат уюшмаси раиси Камол Салимов, область агросаноат уюшмаси аҳолига томорқа беришни назорат қилиш группасининг бошлиғи Усмон Бариев, Қумқўрғон район агросаноат уюшмасининг бош ер тузувчи инженери Қудрат Норқобилов, «Сурхон» қишлоқ Советининг раиси Норсоат Рамазонов ва область агросаноат уюшмаси ер тузиш бўлими бошлиғи муовини Шомирза Йўлдошевлар қатнашдилар.

У. БАРИЕВ: — Областимизда жами 181 минг 382 шахсий хўжалик мавжуд. Республика партия ва ҳукуматининг «Колхозчилар, совхозларнинг ишчилари, гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларини ва якка тартибда уй-жой қурилишини янада ривожлантириш тўғрисида»ги қарори эълон қилингач, ўтган йилнинг охири ва жорий йилнинг бошида, 39 минг 785 оилага томорқа бериш режалаштирилди. 20 январгача эса 34.420 оилага ер берилди. 31 минг 240 хонадон учун шу пайтгача экин экилиб келинаётган унумдор ерлардан 4.077 гектар ажратилди.

Н. РАМАЗОНОВ: — Республика партия ва ҳукуматининг қарори айни муддао бўлди. Совхозимизда томорқа сўраб ариза берганлар сони ортди: сўнгги икки йилда 1.593 оиладан ариза тушди. Ер тақсимлашда уруш ва меҳнат ветеранлари, депутатлар, ишлаб чиқариш илғорлари ва мутахассислардан, партия, комсомол ва касаба союз фаолларидан, совхоз раҳбариятидан иборат ишчи комиссияси тузилди. Томорқа сўраб ариза берган ҳар бир кишининг оилавий аҳволи, шароити обдон ўрганилгач, 670 оилага ер бериш лозим деб топилди.

А. ХУДОЙБЕРДИЕВ: — Томорқа беришдан аввал одамларни йиғдик. Уларга эскидан ер бериб келинган жойдан 8 сотих, янги ўзлаштирилган майдонлардан 15 сотихдан томорқа беришни тушунтирдик. Лекин кўпчилик 8 сотих бўлса ҳам аввалдан томорқа бериб келинган майдондан ер олишга хоҳиш билдиришди. Бизга қолса-ку янги ўзлаштирилган жойдан томорқа олишгани маъқул эди. Район ва область ижрокомлари қарорларида аҳолига ер беришда ҳар бир хўжаликнинг имкониятлари ҳисобга олинсин, дейилган. Совхозимизда 23 минг киши яшайди. Ернинг камлигини ҳам инобатга олдик. Ариза берганлардан айримларининг талаби қондирилмади. Сабаби — кўпчилик ота-оналар ҳали фарзанди армияда хизмат қилаётган бўлса ҳам, баъзиларининг боласи ўқувчи бўлса ҳам ариза беришган. Бундайларга кейинроқ томорқа берилишини тушунтирдик.

К. САЛИМОВ: — Томорқа ажратишда эҳтимол «Сурхон» совхози раҳбарларининг тутган йўли тўғридир. Лекин бир оилага 8 сотих ер ажратиш — бу жуда кам. Унинг камида 4—5 сотихига уй, ошхона, молхона қурилади. Ернинг бир қисми ҳовлига чиқиб кетади. Демак, оила аъзоларига экин экиш учун атиги 3,5—4 сотих жой қолади, холос. Ҳар бир хонадоннинг беш-олти фарзанди бор. Албатта 4 сотих ерда етиштириладиган маҳсулот билан оила эҳтиёжини қондириш қийин...

Районимизда аҳолига томорқа бериш оммавий равишда олиб борилаяпти. Ўтган йил охири ва шу йил бошида район бўйича жами 4.519 оиладан ариза тушди. Бизда ҳеч кимнинг аризаси жавобсиз қолдирилмади. Рўйхатга олинган оилаларнинг барчасига томорқа берадиган бўлдик. Шу кунгача 3900 хонадоннинг ҳар бирига 15 сотихдан ер берилди. Улар учун жами 611 гектар майдон ажратилди. Янги ўзлаштирилган даҳалардан 344 гектар ер тақсимланди. Баъзиларга эса ортиқча томорқага эга бўлганлардан олиб берилди. Уларни ҳам ранжитганимиз йўқ: ортиқча ерини ўзларининг ўғил-қизларига хатлаб бердик, холос. Биринчи январгача ким ариза билан мурожаат этган бўлса уларнинг ҳаммаси ижобий ҳал этилди. Лекин ҳалиям аризалар тушаяпти, ер ажратиш давом этмоқда. Аммо бир нарса муаммо бўлиб турибди. Ариза берганларнинг аксарияти Шеробод шаҳри атрофида яшаётган оилалар. 570 шаҳарлик оилага томорқа ажратолмай турибмиз. Сабаби — бунга имкон бўлмаётир.

Қ. НОРҚОБИЛОВ: — Мен шу масалага аниқлик киритмоқчиман. Қумқўрғон райони марказида яшаётган 600 оилага ҳам 36 гектар ер ажратишимиз лозим. Аммо ҳозирча бунинг имконияти йўқ. Маълумки, мамлакатимизда ер сотилмайди. Колхоз-совхозлар эгаллаб турган ер текин ва бемуддат фойдаланиш учун уларга бириктиб қўйилган. Хўжалик —ўз тасарруфидаги ернинг бирламчи хўжайини. Агар хўжаликлар ўз ҳудудидан аъзоларига уй-жой қуриш учун ер берса, унга эгалик қилган деҳқонлар иккиламчи хўжайин ҳисобланади. Шаҳар ва шаҳар типидаги посёлкаларда яшайдиган оилаларга колхоз-совхоз ер беролмайди. Шаҳарлик оилалар колхоз-совхозлардан ер олиши учун улар ишлаётган ташкилот колхоз-совхозга товон тўлаши шарт.

У. БАРИЕВ: — Колхоз ёки совхоз ўзи эга бўлган ерга мактабми, клубми, ошхонами ёки бошқа бирор бино қурса, ёки ўз аъзолари учун томорқага ер ажратса, давлатга товон (компенсация) тўламайди. Кўп ташкилотлар ишчиларига томорқа беролмайди. Чунки ташкилотнинг тасарруфида ер йўқ.

Областимизда бир гектар ернинг баҳоси 18.890 сўм. Аксарият ташкилотларнинг товон тўлашга қурби етмайди. Агар иқтисодий жиҳатдан бақувват ташкилот топилса, ҳақини тўлашни зиммасига олса, шаҳарлик томорқа олувчилар рўйхати район ижроя комитетига юборилади. Райижроком уни тасдиқлаб область ижрокомига тақдим этади ва ҳоказо. Бунинг учун эса беш-олти ой вақт ўтади. Ҳужжат расман тасдиқланмас экан, колхоз ёки совхоз ерни ўз ҳисобидан чиқаролмайди. Чунки ер хўжалик планида туради. Агар ҳужжат тасдиқланган тақдирда ҳам хўжалик ерни дарров беролмайди. Чунки майдон банд бўлиши мумкин. Ҳужжат қачон тасдиқланар экан деб ерни бекор қолдириб ҳам бўлмайди. Ҳужжат тасдиғини олган шаҳарлик оилалар энди ерни экиндан бўшашини интизорлик билан кутадилар. Аҳолига шуни тушунтиряпмиз, лекин баъзилар норози бўлишаётир.

Қ. НОРҚОБИЛОВ: — Ўн уч йилдан бери Қумқўрғон районида бош ер тузувчи бўлиб ишлаб келаяпман. Шу давр мобайнида район аҳолисига томорқа учун бор-йўғи 400 гектар ер ажратилди. Республика партия ва ҳукуматининг қарори чиққач эса аҳолига уч ой ичида 492 гектар ер берилди. Районимиздаги Гагарин номли совхозда суғориладиган майдон камлиги учун ҳар оилага 10 сотихдан ер ажратилди. Қолган барча хўжаликларда 15 сотихдан берилаяпти. Ер тақсимлашда «ВЛКСМ 30 йиллиги» совхози раҳбарлари кўпчиликка ўрнак. Улар масаланинг нақадар муҳимлигини тушуниб етишди. Хўжаликдаги «Комсомол» қишлоқ Совети раиси Абди Турсунов, бош ирригатор Бойбўри Жумаевлар меҳнаткашларни овора қилмасдан томорқани тез кунда бўлиб беришди. 395 оилага унумдор ерлардан томорқа ажратилди. «Ўзбекистон» совхози меҳнаткашларига ҳам 50 гектар майдон томорқа учун тақсимланди. Бу ишда «Коммунизм» қишлоқ Совети раиси Тоштемир Алимардонов, совхоз ер тузувчи инженери Тошмўмин Тошпўлатовлар фаоллик кўрсатишди. Шу пайтгача район бўйича 2.276 хонадонга томорқа берилди. Яна 1.245 оила ер олишни кутиб турибди. Чунки баъзилар аризани кеч беришган.

С. ТОЖИЕВ: — Совхозимизда 1995 йилгача томорқа бериш учун 214 гектар ер ажратганмиз. Ўтган йили 51 гектар, бу йил эса 19 гектар ерни совхоз меҳнаткашларига тақсимлаб бердик. Лекин бунинг устида кўп жанжал бўлаяпти. Биров у ердан, бошқаси бу жойдан томорқа берасан, дейди. Кимдир ёш фарзандига ҳам талаб қилади. Йўл учун 10 метр жой ташлаяпмиз. Баъзилар эса ўша йўлни ҳам томорқасига қўшиб олишяпти.

Қ. НОРҚОБИЛОВ: — Тожиевнинг гапида жон бор. Кўпчилик келгусида ер берилмайди, деб ўйлашяпти. Қумқўрғонда жами суғориладиган ер 26 минг гектар. Агар бу йил 600 гектар майдонни томорқага ажратсак шахсий хўжаликлар эгаллаб турган майдон 3,5 минг гектарга етади. Шуниси қувончлики, ҳамма ер билан таъминлангач, 30—40 йилгача деярли ҳеч ким томорқа сўрамайди. Хўжалик секторидаги ер шахсий хўжаликларга олиб берилаётир. Лекин ўша ерларда етиштириладиган маҳсулотнинг ўрнини нима ҳисобига тўлдирамиз? Ўзлаштирадиган ортиқча еримиз эса йўқ. Бунинг учун жамоат секторида қоладиган ер ҳосилдорлиги ва унумдорлигини ҳар томонлама ошириш, мелиоратив ҳолатини яхшилашимиз лозим.

Н. РАМАЗОНОВ: — Биз томорқани унумдор ерлардан ажратиб бердик. Ҳаммага бир хил муносабатда бўлинди. Эшитишимизча, областдаги баъзи жойларда колхоз ёки совхозда эр-хотин ишласа, уларга бошқаларга нисбатан 2—3 сотих кўп ажратилаётган экан. Бу — нотўғри. Совхоз ҳудудида яшаётган ҳар оилага бир хил муносабатда бўлиш керак. Совхозимизда ўқитувчига ҳам, шофёрга ҳам, совхоз ишчисига ҳам дирекция қарорига биноан бир хил миқдорда ер берилаётир.

Ш. ЙЎЛДОШЕВ: — Бу жуда тўғри. Илгари шундай ҳодисалар бўлган: колхозда ишлаётганларга кўпроқ, ўқитувчи ва бошқа касб эгаларига камроқ ер ажратилган. Бу адолатдан эмас. Ота-онаси колхозда ишламаса, ўқитувчининг боласи айбдор эмас-ку.

А. ХУДОЙБЕРДИЕВ: — Томорқа олган оила ўз эҳтиёжини таъминлайдиган турли хил маҳсулотлар етиштиради. Шу маънода баъзи муаммолар ҳам келиб чиқади. Етиштирилган неъматнинг ортиқча қисмини бозорга, тайёрлов идораларига, қайта ишлаш корхоналарига топшириш зарурати пайдо бўлади. Бу ишларда деҳқонга ёрдам бериш керак. Шунинг учун хўжалик турли маҳсулотлар етиштириш бўйича шахсий хўжаликлар билан шартнома тузиши лозим. Колхоз ёки совхоз шахсий секторда етиштирилган неъматларни қабул қилиб, шу ҳисобдан давлат буюртмасини бажариши мумкин. Шундай қилинганда, биринчидан, аҳолининг маҳсулоти эгасиз қолиб, чириб кетмайди, иккинчидан, колхозсовхозга ўз ерида бошқа экинлар экиш имконияти туғилади. Бизда эса хўжалик сектори билан шахсий сектор ўртасида алоқа яхши эмас.

Н. РАМАЗОНОВ: — Маҳсулотлар нархига ҳам ўзгартириш киритиш лозим. Баҳони олдиндан эълон қилиб қўйиш яхши самара беради. Маълумки, Сариосиё, Денов, Олтинсой, Шўрчи, Жарқўрғон районлари аҳолиси томорқаларида асосан карам етиштиришади. Тайёрлов идоралари эса биринчи майгача унинг килограммини 40 тийиндан олади. Бу одамларни қизиқтиради. Ўн кундан кейин тайёрлов идораси 40 тийин эмас, 30—25 тийиндан қабул қилиб олади. Шунинг учун нархни бир маромда белгилаш керак. Карам нархи биринчи майда ҳам, 20 майда ҳам 40 тийин бўлишини билган деҳқон шошилмайди, бемалол карамини етилтириб сотади. Бошқа маҳсулотларни ҳам шундай қилади. Етилиб пишган маҳсулот тарози босади, олган киши раҳмат дейди...

Қ. НОРҚОБИЛОВ: — Дарҳақиқат, тайёрлов идоралари ҳам шахсий хўжаликлар билан шартнома тузишни йўлга қўйиши керак. Ҳар бир хўжаликда биттадан тайёрлов нуқтаси очилса, яна ҳам яхши бўларди. Чунки уйма-уй юриб маҳсулот қабул қилиш район тайёрлов идораси учун осон эмас. Кўпчиликнинг маҳсулотни ҳадеб район марказидаги тайёрлов идорасига элтишга, бунинг учун от-улов топишга вақти, имкони бўлавермайди.

К. САЛИМОВ: — Маҳсулот қабул қилиш ва уни сақлашда омборхоналар аҳамияти катта. Уларни кўпайтиришимиз, иш фаолиятини яхшилашимиз шарт. Районимизда 2 та сабзавот сақлайдиган омбор бор. «Партия XXV съезди» совхозида 1000 тоннага, Н. Муродов номли совхозда 500 тоннага мўлжалланган сабзавот омбори қурилиши бошланди «Шеробод» совхозида консерва цехи ҳамда 500 тонна маҳсулотга мўлжалланган омборхона қуриш режалаштирилган. Буларнинг лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёр. Аммо улар бу йилги планга киритилмай қолиб кетди. Шу совхозда сут заводи ҳам бунёд этилиши керак эди. У ҳам планга киритилмади. Умуман, районимизда қайта ишлаш саноати корхоналари йўқ. Шу йилдан бошлаб сабзавот етиштириш плани икки ҳиссага кўпайтирилди. План берилдими, демак маҳсулот ҳам кўпаяди. Лекин маҳсулотни йиғиб олиш, қайта ишлаш учун шароит ҳам керак-ку!

А. ХУДОЙБЕРДИЕВ: — Қарорда шахсий хўжаликлар чорва молларини кўпайтириш, уларнинг туёқ сонини оширишга ҳам эътиборни кучайтириш зарурлиги алоҳида таъкидланган. Лекин, бу борада тузукроқ иш қилинмаяпти. Сигири, қўй-эчкиси касал бўлиб қолса одамлар ветврач тополмай овора бўлиб юришади. Совхозимизда шахсий хўжаликлар чорвасига хизмат кўрсатадиган битта ветврач бор, холос. Совхозимиз ҳудуди эса 35 километрдан иборат. 13 мингдан зиёд хонадон бор. Табиийки, шунча хонадонга кириб чиқишга бир ветврачнинг вақти етмайди. Аҳолининг молини ем-хашак билан таъминлашга ҳам эътиборни кучайтирмоқ лозим.

Қ. НОРҚОБИЛОВ: — Томорқа бериш оммавий тус олган ҳозирги пайтда мени бир нарса ўйлантираяпти. Ҳар бир оила олган ерининг бир четида уй қуради. Лекин улар қандай қурилади? Кўп қишлоқларда уйлар пала-партиш қурилган. Йўли равон эмас. Аҳолига ичимлик сув ташиб келтирилади. Қишлоқларимиз қатъий бош план асосида барпо этилмаётир. Фарғона водийси томондаги қишлоқлар қиёфасини, план асосида қурилган шинам уйларни кўриб ҳавас қиласан киши. Нима, бизда ҳам шундай чиройли қишлоқлар барпо этишнинг имконияти йўқми? Бор. Фақат озгина қунт, ҳафсала бўлса бас. Янги қишлоқларга йўл, сув, хизмат кўрсатиш нуқталари ҳамда мактаб, боғча, клуб, медпунктлар керак. Лекин бу ишларни бош плансиз қилиб бўлмайди. Қишлоқларда шароит бўлмагач, меҳнаткашларнинг норозилиги кучаяди, ариза, шикоятлар кўпаяди.

С. ТОЖИЕВ: — Қишлоқларда аҳоли, ўқувчилар сони ортиб бораётир. Шунинг учун совхоздаги мактабларга қўшимча синфхоналар қуришимиз керак. Уларни қурамиз. Лекин пулимиз бўлса ҳам зарур жиҳозларни ололмаймиз. Бу хил товарлар бош плансиз қурилган бинолар учун ажратилмас эмиш. Шундай экан, ҳар бир қишлоқни бош план асосида қуриш керак.

Н. РАМАЗОНОВ: — Уй-жой қуриш масаласи ғоят ўткир муаммолардан. Қурилиш материаллари топиш қийин. Бултур совхозимизда 165 оила янги уй қурди. Уларнинг фақат 45 фоизигагина қишлоқ Совети ва совхоз ишчилар кооперацияси фондига келган қурилиш материалларидан бера олдик. Бошқалар цемент, ганч, тахтани бозор нархида харид қилишди. Бу деҳқон учун жуда қимматга тушаяпти. Такрор бўлса ҳам айтайин, жорий йили совхозимизда 670 оила томорқа олди. Уларнинг 500 таси шу йил уй қуради. Жорий йилда қишлоқ Совети фондига келадиган қурилиш материаллари ҳисобидан 50 оилага ёрдам беришимиз мумкин. Қолганлар эса ўзлари излаб топишга мажбур.

К. САЛИМОВ: — Районимиздаги баъзи хўжаликлар қурилиш материаллари муаммосини шартнома асосида меҳнат қилиш йўли билан ҳал этишяпти. Ўтган йили 2 та совхоз ўз ишчиларини Тюменга юборди. Улар икки-уч ой сибирликлар билан ёнма-ён туриб меҳнат қилишди, ўрмон кесишди. Меҳнатлари эвазига қурилиш материалларини олиб келишди. Бундан ташқари товар айирбошлаш йўли билан ҳам бу муаммони ҳал этса бўлади.

Қ. НОРҚОБИЛОВ: — Бизнинг районда бу борада дастлабки ишлар қилинди. Ўтган йили «Москва» ва «Қизил Октябрь» колхозлари Узоқ Шарқдаги шаҳарлар аҳолисига турли хил қишлоқ хўжалик маҳсулотлари жўнатиб, эвазига ёғоч-тахта ва ҳар хил ҳажмдаги темир қувурлар олишди. Район агросаноат уюшмаси ҳам аҳолидан ортиқча маҳсулотларни қабул қилиб олиб, марказий шаҳарларга жўнатмоқда ва эвазига қурилиш материаллари келтириб шахсий хўжаликларга арзон нархда сотаётир. Қурилиш материаллари тақчил бўлмаслиги учун ички резервларни ҳам ишга солаяпмиз. Олтита хўжалигимизда ғишт заводи, уч хўжалигимизда оҳак цехи ишлаб турибди.

А. ХУДОЙБЕРДИЕВ: — Бизнинг совхозимизда ҳам йилига 3 миллион дона ғишт тайёрлайдиган завод, 150 тонна оҳак ишлаб чиқарадиган цех мавжуд. Меҳнаткашларга хом ғиштнинг минг донасини 25 сўм, пишиқ ғиштни эса 70 сўмдан сотаяпмиз. Бир тонна оҳакнинг нархи 25 сўм.

Ш. ЙЎЛДОШЕВ: — Ҳозир бутун областимизда қурилиш кетаяпти. Албатта уй-жой қуриш учун талаб этиладиган материалларнинг бир қисмини товар айирбошлаш ва хўжаликлардаги кичик корхоналарнинг маҳсулоти ҳисобига топиш мумкин. Бироқ бу дарёдан томчидек гап. Шунинг учун вилоятдаги мутасадди ташкилотлар ўзларига ажратиладиган қурилиш материаллари фондларини тўла олишга эришишлари, бунда партия, совет органлари ҳам фаоллик кўрсатишлари лозим.

МУХБИР ИЗОҲИ: — Сурхондарёда қишлоқ меҳнаткашларига томорқа ажратишда камчиликлар ҳам анча. Айрим хўжаликларда ер пландан чиқарилмаган, деган баҳона билан одамларни овора қилиш ҳоллари ҳам содир бўлмоқда. Томорқа беришдек муҳим ишга партия, совет ходимлари, коммунистлар, колхоз-совхозларнинг раҳбарлари, область ва районлар агросаноат уюшмаларининг етакчи мутахассислари бош-қош бўлишлари керак.

Суҳбатни: У. НОРМАТОВ, ёзиб олди.

ИҚТИСОДИЁТ ЯНГИЛИКЛАРИ

БОЛАЛАРГА АТАБ

Чирчиқдаги «Ғунча» тикувчилик бирлашмасининг Паркентдаги филиали баҳорги-ёзги мавсум бошланиши билан ўз маҳсулоти турларини тўла янгилади. Бу ерда болаларнинг ип-газламадан тикилган бежирим кийимларининг бир неча хили кўплаб ишлаб чиқарилмоқда.

Филиал коллективи июнь ойига қадар савдо тармоғига ўн мингдан кўпроқ шундай маҳсулот етказиб беради. Бу маҳсулот ўзига хос шаклга эгалиги ва чиройлилиги билан, савдо ходимларининг фикрича, харидорларнинг эътиборини қозонади. Маҳсулот янги турлари орасида «банан» типидаги шортилар, курткалар бор.

«Ғунча» республикада биринчилардан бўлиб тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи пул билан таъминлашга ўтди. Хўжалик юритишнинг янги принциплари фақат ишлаб чиқаришнинг ўзидагина эмас, шу билан бирга шу кунгача «иккинчи даражали» деб ҳисоблаб келинган харидорлар талабини ўрганиш соҳасида ҳам туб ўзгартишлар қилинишини талаб этди. Бозор руҳини тез илғаб олиш тикувчиларга мода талабларига тез мослашишга, ўзига хос маҳсулотларни ўз вақтида кўплаб ишлаб чиқаришга ёрдам беряпти.

Бу гаплар «Ғунча»нинг Паркентдаги филиалига ҳам тўла таааллуқлидир. Асосий эътиборни илғор технологияга қаратиб, бу ерда давлат топшириқлари муттасил бажариб келинмоқда. Бенуқсон ишлаш, бевосита шартномалар асосидаги буюртмаларни сўзсиз бажариш салмоқли даромад келтирмоқда. Бу даромад тикувчиларни моддий рағбатлантиришга, ижтимоий эҳтиёжларга ва ишлаб чиқаришни техник жиҳатдан қайта жиҳозлашга сарфланмоқда.

«УЗИНТРАНС» БИР ЙИЛ ИЧИДА

«Совтрансавто» бирлашмасидан янги «Узинтранс» ишлаб чиқариш бўлинмаси ажралиб чиққанига роса бир йил бўлди. «Узинтранс» қудратли «МАЗ»лар ёрдамида Ўзбекистондан Осиё ва Европа мамлакатларига олиб бориладиган халқаро юкларни ташиш вазифасини ўз зиммасига олди.

Даставвал бир неча рақамларни келтирамиз. «Узинтранс» ҳайдовчилари ўтган йили ҳар хил молларни ортиб турли шаҳарларга олти юз мартадан кўпроқ қатнадилар. Маршрутлар географияси кенг: ХХР, Афғонистон, Югославия, Болгария... Ҳозир автокорхона кўп юк ортиладиган ва сўнгги модификациядаги ярим прицеплари бўлган 80 та автомобиль билан жиҳозланган.

«Узинтранс»га ишга кириш учун даъвогар қийин имтиҳондан ўтиши керак бўлади. Чунки у жуда малакали профессионал бўлишининг ўзи камлик қилади. Ишга қабул қилинаётганда ҳамма нарса — чет тилларни билишдан тортиб баҳодирона саломатликкача ҳисобга олинади.

Бу йил «Узинтранс» халқаро рейсларни деярли икки баравар кўпайтиради. Ўзбекистоннинг хорижий мамлакатлар билан ўзаро манфаатли ҳамкорлиги кенгайиши билан автокорхонага тушаётган буюртмалар ҳам кескин кўпайиб кетди. Ҳозир республикамиз билан Греция ва ГФР ўртасида мунтазам автрейслар очиш тўғрисидаги масала ҳал қилинаяпти.

Шарқнинг буюк мутафаккирлари

ИБН СИНОНИНГ ТИББИЙ МЕРОСИ

Абу Али Ибн Сино ўн олти-ўн етти ёшарлигида шаҳарга машҳур табиб сифатида донг таратган, тарихий манбалардан маълум бўлишича 976—997 йиллар орасида ҳукм сурган амир Нуҳ ибн Мансурни даволашда ҳам қатнашган. Абу Али амирга атаб фалсафий асар ҳам ёзиб, тақдим қилган. Бу асар «Ҳадият ар-Раис» номи билан машҳур. Шунга кўра фикр юритсак, Ибн Сино ўн етти ёшида мустақил асар таълиф қилувчи етук олим бўлиб етишгани, ҳам табиб, ҳам файласуф сифатида амир эътиборини қозонганини кўрамиз. Мана шунинг натижаси ўлароқ, у амир кутубхонасида мутолаа қилишга рухсат олган.

Ибн Сино табобатни кимдан ўрганган? Таржимаи ҳолида бу ҳақда ҳеч нарса дейилмайди. Илк маълумотни у устози ан-Нотилийдан олган бўлиши мумкин. Чунки Абу Абдуллоҳ ан-Нотилий аслида Бағдодда ўқиган ва Диоскорид асарининг араб тилига таржимонидир.

Агар ан-Нотилийнинг табобатдан хабардор эканлигини ҳамда унинг Кичик Осиёда биринчи асрда ўтган Диоскорид асарини арабчага таржима қилганлигини эътиборга олсак, Ибн Сино табобатни дастлаб ундан ўрганганига шубҳа қолмайди.

Ундан ташқари Ибн Сино табобатни Бухоронинг йирик табиби, ўзининг бир қанча тиббий асарлари билан эл аро танилган Абу Мансур Ҳасан ибн Нуҳ ал Қумрий (ё Қамарий) ал-Бухорийдан ҳам ўрганган. Чунки бу киши Бухорода ўсиб улғайган ва шу ерда камол топган ҳозиқ табиблардан эди. Ўз даврида кўзга кўринган табиб бўлганидан у киши сомонийлар амири саройида хизмат қиладиган даражага етишган. Ўрта аср олими Ибн Аби Усайбианинг кўрсатишига кўра, ал-Қумрий замонасининг ягона, табобат санъатида мақтовга сазовор, иқтидорли, фозил киши бўлган. Шу билан бирга у табобатга оид бир неча ажойиб асарлар ҳам ёзган. Ал-Қумрий қариб қолган чоғларида Ибн Синога табобатни ўргатган.

Ибн Синонинг табобатдаги устозларидан яна бири Абу Саҳл ал-Масиҳий ал-Журжонийдир. Бу кишининг Бухорода бўлгани ҳақида маълумот йўқ. Абу Али Хоразмда яшаган кезлари булар орасида устоз ва шогирдлик юз бергани маълум. «Айтишларича, — дейди Ибн Аби Усайбиа,—ал-Масиҳий Шайх ар-Раис Абу Али Ибн Синонинг табобат санъатида муаллими бўлган экан. Аммо кейин Шайх ар-Раис бу санъатда зўрайиб кетган ва ҳатто бунда ҳам, фалсафий илмларда ҳам катта маҳорат қозонган, натижада ал-Масиҳийга атаб бир китоб ёзиб, унга бағишлаган».

Хоразмни тарк этиш чоғларида Ибн Сино Масиҳий билан бирга Журжон томон кетган, йўл машаққатидан Туркманистон чўлларида Масиҳий вафот этган. Ибн Сино кўп қийинчиликдан кейин кўзлаган манзилига етиб олган.

Ибн Сино, асосан, кўп мутолаа қилгани борасида, ўзининг меҳнатлари билан ютуқларга эришди. Унинг асарларида, хусусан «Қонун»да қадимги юнон ва шарқда шуҳрат қозонган шифокорлар исмларини учратамиз.

Табобатнинг барча соҳаларда йирик салафлар ижоди билан танишган Ибн Сино жуда кўп асарлар яратди. Уларнинг энг йириги «Тиб қонунлари» эди. Бу тиббий асарни Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатлари табобатининг ўн биринчи асрдаги қомуси деса бўлади. Шу билан бирга «Қонун» муаллиф кўп йиллар мобайнида бетиним олиб борган илмий ва амалий ишларининг умумлашмасидир.

Ибн Сино «Қонун»ни ёзишни Журжонда яшаб турганида бошлаган, бу 1012 йилдан кейин юз берган ва Ҳамадонда тугатган, демак 1023 йил билан белгиланади. Муаллиф бу асарига шарҳ ёзишни, кўп тажрибалар ҳам ўтказишни кўзлаб қўйган эди. Унинг шогирди ал-Жузжоний шуларни ҳикоя қилади: «Шайх беморларни даволаш жараёнида кўп тажрибалар ҳосил қилди. Буларни у «Қонун» китобига киритмоқчи бўлди, ҳатто уларни бўлимларга ажратиб ҳам чиқди. Лекин улар «Қонун» китоби ёзиб тугалланишидан олдин йўқолиб кетди».

«Тиб қонунлари» асосан, беш китобдан, ўн тўрт жилддан иборат. Унинг биринчи китоби инсон анатомияси, физиологияси ҳамда медицина назариясига бағишланган. Унда бу соҳага қарашлар, инсон танасининг тузилиши ва даволаш усуллари, касаллик аломатлари, келиб чиқиш сабабларини аниқлаш, мижозлар, томир, асаб ишоралари, касалнинг жинс ва ёшга ҳамда шароитга қараб қўлланадиган даволаш усуллари ҳақида гап боради. Шу билан бирга биринчи китобда соғлиқни сақлаш учун зарур бўлган шарт-шароитлар, чунончи, қатъий режимга риоя қилиш, ўз вақтида овқатланиш, ухлаш, озодаликка эътибор бериш каби масалалар баён қилинган. Айни вақтда муаллиф болалар тарбияси, санитария ва гигиена масаласи, юқумли касалликларга эътибор бериш, бадантарбия тадбирларига тўхтаган. Китобнинг бу қисмида муаллиф анатомия масаласига тўхталар экан, дастлаб у бу ўринда Галённинг анатомик тавсияларига суяниб иш кўради, шу билан бирга олим бу соҳанинг ривожи учун кўп янгиликлар киритган.

«Қонун»нинг иккинчи китоби доришуносликка бағишланган бўлиб, унда қадимги Рим, Юнон, Эрон, Ҳиндистон ва Ўрта Осиё тиббиётининг дори тайёрлаш тажрибалари умумлаштирилган. Бунда ўсимлик, маъдан ҳамда ҳайвонлардан олинадиган 811 хил содда дорининг номи алифбо тартибида жойлаштирилиб таърифланган. Китобда келтирилган дориларнинг қай бири қайси дардга даво эканлиги ҳақида Ибн Синонинг фикр-мулоҳазалари диққатга сазовор.

Учинчи китоб инсон аъзоларининг бошдан-оёқ ҳар бирига хос бўлган айрим дардларни аниқлаш ва даволашга бағишланган. Бунда муаллиф бош, мия, кўз, бурун, оғиз, тил, томоқ, милк, тиш, қулоқдан тортиб то ўпка, юрак, асаб, буйрак, талоқ, ичак ва ҳатто руҳий касалликларгача бўлган барча оғриқларга муфассал фикр баён этган ҳамда уларни даволаш йўл-йўриқларини кўрсатган.

Тўртинчи китобда инсоннинг айрим аъзоларидаги дардлари эмас, балки унинг аниқ бир аъзосига хос бўлмаган, бутун организмда пайдо бўладиган яра-чақа, шиш ва синиқлар каби қатор касалликлар ва уларни даволаш йўллари ҳақида гап боради. Шу билан бирга бунда заҳарланиш, юқумли касалликлар, иситма-безгак, тери хасталиклари, баданда пайдо бўладиган яллиғланишлар, зеби-зийнат масалаларига тўхталинган. Ибн Сино фикрича, инсондаги бош мия ва орқа мия унинг соғ ва табиий ҳолатларидаги фаолиятида иштирок этади. Диққатга сазовор жойи шундаки, Ибн Сино ўзининг табиблик фаолиятида турли-туман касалликларни жарроҳлик йўли билан даволашга жазм қилган. Чунки олим ёш йигитлик чоғидаёқ кундалик ҳаётда турли дардаламга рўбарў келган, улар устида кўп бош қотирган, кузатган, натижада улар тўртинчи китоб ёзилишига асос бўлган.

Бешинчи китоб мураккаб дориларга бағишланган. Бунда олим табиатда тайёр ҳолда учрамайдиган дори-дармонлар, гиёҳларни бирбирига қориштириш йўли билан дори тайёрлаш жараёни ҳақида фикр юритади.

Ибн Синонинг «Қонун»и дастлаб қўлёзма ҳолида тарқалиб, кейин XII асрда лотин тилига таржима қилинган. Бу асарнинг қўлёзма нусхасидан лотинча таржимасини кремонлик Герард (1114—1187 йиллар) бажарган.

1279 йилга келиб Натан Меати «Қонун»ни иброний тилига тўла таржима қилди. Кейинчалик бу асарни иброниййчага барселониялик Зерахий бен Иссак (Исҳоқ) ва бошқалар ҳам таржима қилишди, лекин улар босилмай, қўлёзмалигича қолиб кетди.

«Қонун»нинг биринчи тошбосмаси 1473 йили бажарилган. Шундай қилиб XV асрда «Қонун» тез-тез босила бошлайдиган бўлди, 1476 ва 1479 йилларда Падуанда, 1482, 1486, 1500 йилларда Венецияда, 1527, 1544, 1555, 1595, 1608 йилларда Жунтада нашр этилди. Умуман олганда XV аср охирига келиб «Қонун» 15 бор, XVI асрда 20 бор лотин тилида нашр этилди. 1593 йили Римда бу асар араб тилида босилиб чиқди.

XVIII аср охирларида Туркияда Ибн Синонинг «Тиб қонунлари» турк тилига тўла таржима этилди. Уни Тўкатли ҳожи Мустафо ибн Аҳмад ибн Ҳусайн бажо келтирган. Бу таржима Истамбулда, Рағиб Пошо кутубхонасида сақланмоқда.

1954—1961 йиллар орасида Тошкентда «Тиб қонунлари»нинг ўзбек ва рус тилларига қилинган тўла таржимаси нашр этилди. Бу ҳозирги замон тилларига қилинган сўнгги тўла таржима саналиб, уни Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти арабшунослар коллективи тиббиёт мутахассислари билан ҳамкорликда амалга оширдилар. Бунда мавжуд нашрлар ва энг эски қўлёзма нусхаларга таяниб иш кўрилди. Ҳозиргача «Қонун»нинг энг эски қўлёзмаси саналган СССР Фанлар академияси Шарқшунослик институти Ленинград бўлими фондида сақланаётган XII асрга оид қўлёзма нусхаси пойдевор хизматини ўтади, шу билан бирга Тошкент, Боку каби шаҳарларда сақланадиган «Тиб қонунлари» қўлёзма нусҳаларига ҳам таянилди.

«Тиб қонунлари»нинг Тошкентда бажарилган тўла таржимаси ҳажми (бунга сўзбоши, сўнгсўз, кўрсаткич ва изоҳлар ҳам киради) 4030 бетдан иборат. Китоб сўнгида ёзилган нашриёт ҳисобича, унинг ҳаммаси 288 нашриёт табоғидан иборат, агар бунда таржимага қилинган иловалар (изоҳ, кўрсаткич, таҳлилий мақолалар)ни ҳисобламай, фақат Ибн Синога тегишли матннинг ўзини инобатга оладиган бўлсак, у ҳолда «Қонун»нинг 1954—1961 йиллар орасида нашр этилган ўзбекча нашрининг соф матни 2855 тўла бетдан иборат, 1654 йилги нашри эса 1.200 бет эди.

1979—1982 йилларда Тошкентда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти коллективи Абу Али Ибн Синонинг минг йиллик тўйи муносабати билан «Тиб қонунлари» асарининг бешала китобини ҳам ўзбек ва рус тилларида иккинчи бор нашр этди. Бунда аввалги икки жилди қайтадан кўриб чиқилиб, ўтган нашрда йўл қўйилган хатолар янги топилган қўлёзмалар асосида тузатилди.

Ибн Синонинг «Қонун»и ўрта аср табобатининг ноёб ва ихчам қомусидир. Бу асар асрлар оша ҳакимлар диққат-эътиборини тортиб келди. бундан кейин ҳам илмий кузатиш ва тадқиқотлар манбаи бўлиб қолаверади.

А. ИРИСОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Шарқшунослик институтининг катта илмий ходими, филология фанлари номзоди.

Абу Али ибн Сино

ПАНД-НАСИҲАТ БАЙТЛАРИ

Болага дўқ қилма, урма, бўлма қўпол,
Уйқу қочар, қўрқар, охир бўлар баттол.

Уйғоқ чоғи ёруғликдан айирмагил,
Юлдуз-само кўрсин бола, шодланур дил.

Гар истасанг, ўргатмоққа сўзу калом,
Эркалатиб овоз чиқар ҳар хил мақом.

То балоғат ёшига у етган қадар
Қон олмоғу сурги қилишдан эт ҳазар.

* * *

Ғарғара қил, тишингни юв, мисвок ишлат,
Оғиз, танглай тоза бўлур, қолмас иллат.

Кир-чирингни даф айлагай, ҳаммомга бор,
Бўлиб олгил қушдай енгил ва беғубор.

* * *

Сув ичмагил эсинг бўлса, баъдаз таом,
Ташна бўлиб чиққач, ҳатто тушиб ҳаммом.

Зарурат гар талаб этса, қуйса юрак
Шундагина тановвул эт сувни андак.

* * *

Кучли риёзат[1] қилмагил ҳамда мушкул,
Шуғулланмай ташлаб қўйма, ўртача қил.

Пиёда юр ё кураш туш, шартни бажар,
То зўр келиб нафас тезлашгунга қадар.

Қил риёзат бўлсанг агар серёғ, этдор,
Белбоғ боғла бўлсанг агар ё қориндор.

Озайтирган ёз кезида чарчатур иш,
Чунки терлаш бирла пайдо бўлгай ҳориш.

* * *

Еган бўлсанг енгил, латиф хуш бир таом,
Ёки аччиқ бўлса, шароб ичма тамом.

Доим ичиб маст юришдан бўлгил йироқ,
Ичмакка кўп қасд айласанг—ойда бир боқ.

Манфаат бор май ичилса аҳён-аҳён,
Гар кўпайса анда зиён турли-туман.

Дастурхонда тўкин бўлса ҳам қанчалик,
Ичаверма, ҳирс қўйиб то бўккунчалик.

1. Риёзат—бадантарбия маъносида.

АХБОРОТ

ТЕМИРЙЎЛЧИ ВЕТЕРАНЛАРГА

Тошкент темирйўл бўлимида тиббий-ижтимоий ёрдам хонаси очилди. У энг аввало йўл ветеранларига хизмат қилади. Малакали мутахассислар уларга бепул маслаҳат берадилар, касалликни аниқлаш учун текширувлар ўтказадилар. Ўрта Осиё темир йўли меҳр-мурувват хизмати ташкил топган янги бўлинма зарур табобат ускуналари, бир марта фойдаланиладиган шприцлар билан таъминланган. Бу ерга келувчилар дам олишлари, аччиқ чой ичиб, ширинликлардан тотиб кўришлари мумкин.

* * *

ДАСТЛАБКИ МАҲСУЛОТ

Ленинск «Анзис» заводининг Қувада очилган бўлими дастлабки маҳсулотларни — телевизор ва радиоаппаратининг қисмларини тайёрлади. Завод бўлимида унча кўп одам ишламайди. Бош корхонада махсус тайёргарликдан ўтган 30 нафар қиз бу ерда фаолият кўрсатмоқда. Бўлим ҳозирча собиқ ўқув ишлаб чиқариш комбинатининг биносига жойлашган. Лекин ёш корхонага замонавий ишлаб чиқариш биносини қуриб олиш учун 5 гектар ер ажратилган. Келаси йил охирида бу ерда 300 киши меҳнат қилади.

* * *

ИШОНЧЛИ ЁРДАМЧИ

«Ангрен» кўмир конининг барча кончилари амалда «Витим» деб аталган машқ қурилмасида тайёргарликдан ўтдилар. Бу қурилмани Иркутск Реле заводи коллективи ишлаб чиқарган. Кончилар машқ қурилмаси ёрдамида энг оғир вазиятда малакали тиббий ёрдам кўрсатишга ўргандилар. Бу энг аввало авария вақтида бўладиган жароҳатларга тааллуқлидир. Дастлабки ёрдам бериш натижасида жабрланган 10 кишининг 9 нафарини қутқариб қолиш мумкинлигини тажриба кўрсатмоқда. Ангрен ГРЭСи коллективи ҳам бундай қурилмаларни сотиб олиш ниятида.

Она кўзларида кулади баҳор,
Гуллар япроғида акс этар диёр.
Тўкилар фарзандга меҳр нурлари,
Бормикин бирон зот ундан бахтиёр?

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

«ГУЛЛОЛА» ХИЗМАТДА

Оққўрғон район маданият уйи ходимлари янгича анъаналарни ҳаётга тадбиқ этишда ибратли ишларни қилаяптилар. Улар ташаббуси билан ташкил этилган «Гуллола» фольклор-этнографик ансамблининг чиқишлари, айниқса Наврўз байрамига бағишлаб тайёрланган концерт томошалари кўпчиликка манзур бўлаётир.

— Халқ оғзаки ижодидан самарали фойдаланаяпмиз, — дейди ансамблнинг бадиий раҳбари Риҳси Шербоева. — Масалан, район миқёсидаги турли маданий тадбирларда ижро этган «Атлас кўйлак», «Қоралар», «Наҳори нашта», «Олмача», «Фабрикам» каби қўшиқларимизни санъат мухлислари илиқ кутиб олдилар. Ш. Рустамова, Х. Бобонова, Э. Мавлонова, З. Очилова, В. Расулова ижро этаётган қўшиқ ва рақслар меҳнат аҳлида яхши таассурот қолдирмоқда.

У. МУҲАМЕДОВ.

Термиздан — Москвагача

ЕНГИЛ УЧИБ, ЮМШОҚ ҚЎНГИН, ЛОЧИНИМ!

Термизликлар бу шодиёна кунни саккиз йил кутдилар. «ТУ-154» самолётининг енгил учиб, юмшоқ қўниши учун мўлжалланган майдон қурилишини махсус комиссияга топширишнинг масъулияти юксак эканлигини ҳис этиш мумкин. Қатор ташкилотлар, вилоят агросаноат уюшмасининг бунёдкорлари сўнгги уч-тўрт йилда тезкорлик билан меҳнат қилдилар. Муҳим объектда 10 миллион сўмлик қурилиш ишлари бажарилди.

Бугун яхши ният билан бошланган ишнинг илк натижасига шерик бўлиш учун Термиз аэропортига жамоатчилик вакиллари тўпланишди. Уларнинг чеҳраларида бир олам қувонч. Қай бири билан суҳбатлашсангиз, бунёдкорлик партия ва ҳукуматимизнинг инсонга ғамхўрлиги, қайта қуриш шарофати эканлигини таъкидлайди. Худди шундай. Жумҳуриятимизнинг жанубий нуқтасидан иттифоқимизнинг марказий шаҳарларига зарур юмуш ёки дам олиш учун борувчилар ноқулайликларга дуч келишларини фақат уларнинг ўзларигина яхши биладилар.

Мактаб ўқувчиларини айтмайсизми, баҳорги таътилга қарамасдан баҳайбат пўлат қушни кутиб олиш, уни бошқарганларга гулдасталар тақдим этиш учун ошиқмоқдалар. Аэропортда трасса қурилишида фаол иштирок этган кишилар, вилоят партия ва совет ташкилотларининг раҳбарлари ҳам шу ерда. Ниҳоят, қадимий Термиз осмонида пўлат қуш пайдо бўлди. Шаҳар маданият уйи қошидаги ансамблнинг карнайчи-сурнайчилари ва ноғорачилари самолёт ҳайқириғига жўр бўлдилар. У аэропорт узра бир бор айлангач, кўздан йўқолди. Олис-олисларда чироқлари порлаётган самолёт гўё ўзини кўз-кўз қиларди. Бу гал у қўниш учун келаётган эди. Ҳаммадан ҳам қурувчиларнинг ҳис-ҳаяжони ўзгача. Чунки «Ту-154»нинг илк дафъа қўниши улар учун синов эди. Мана, у Термиз тупроғида.

«Ту-154» белгиланган жойда тўхтагач, ундан тушаётган В. Огиенко бошчилигидаги экипаж аъзолари ҳамда Ўзбекистон граждан авиацияси бошқармасининг бошлиғи F. M. Рафиқовни пионерлар гулдасталар билан кутиб олдилар.

— Термиз осмонига ҳам ана шундай пўлат қушлар жуда-жуда ярашар экан-а? — деди «Дўстлик» колхозининг бригада бошлиғи Ҳотам Баротов. — Раҳмат, раҳмат!

Бу—шаҳар аэропортидаги биринчи техник сафар. Ана шу муҳим воқеага бағишланган митингда вилоят ижроия комитети раисининг биринчи муовини Т. Шометов тўпланганларни шодиёна билан кутлади.

Ўзбекистон граждан авиацияси бошқармасининг бошлиғи F. M. Рафиқов айтдики, сурхондарёликлар яна бир ой ўтар-ўтмас бу ердан Москвага учишга муяссар бўладилар. Кейинчалик эса Иттифоқимизнинг бошқа нуқталарига ҳам парвоз қиладиган кунлар узоқ эмас. Амалдаги йилда Сурхондарё сабзавоткорлари етиштирган 2,5 минг тонна эртаги маҳсулот шимол меҳнаткашларига етказиб берилади.

Ёдимда: бундан бир неча йил аввал Термиз аэропортига дастлабки «Ан-24», кейинчалик «Як-40» самолётлари қўниши қувончли воқеага айланган эди. Бу сафар ҳам шундай бўлди. Пионер-ёшлар «Ту-154»га ўтириб, осмонда сайр қилдилар. Шундан сўнг самолёт жумҳурият пойтахтига қараб учди. Оқ йўл сенга, пўлат қуш! Оқ йўл сизга, қадрли юртдошлар!

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

Киевдаги марказий стадионда ўртоқлик учрашуви бўлиб ўтди. Бунда СССР ва Голландия терма командалари ўзаро куч синашдилар. Меҳмонлар сафида Бастен, Гуллит, Райкаард сингари машҳур футболчилар бўлмаса-да, матч томошабинларда яхши таассурот қолдирди.

Ҳисобни 10-минутда Протасов (11 метрли жарима белгисидан) очди. Танаффусдан кейин 69-минутда Куман жавоб тўпини (у ҳам 11 метрдан) киритди. Учрашув тугашига 10 минут қолганда Лютий командамизни олдинга олиб чиқди. Шундай қилиб, матч 2:1 ҳисобида совет футболчилари фойдасига тугади.

ТЕННИС

Красноярскда мамлакат биринчилиги (эркаклар ўртасида) давом этмоқда. Саралаш учрашувларини муваффақиятли ўтказган москвалик Олег Борисов, харьковлик Дмитрий Пономарь, минсклик Александр Швец ва тошкентлик Олег Огородов медаллар учун курашни давом эттириш ҳуқуқини қўлга киритдилар. Таъкидлаш лозимки, тажрибали устоз И. Лимакинанинг шогирди Бутуниттифоқ миқёсида биринчи бор бундай муваффақиятга эришди.

Сўнгги саралаш учрашувлари қуйидаги натижаларни берди: Борисов (Москва) — Сергеян (Ереван)— 7:5, 6:4. Огородов (Тошкент) — Костин (Харьков)— 7:6, 6:2, Пономарь (Харьков)— Штромбах (Рига) — 2:6, 6:2, 6:2, Швец — Самец (иккаласи Минскдан) — 6:3, 6:3.

ЧИМ ХОККЕЙИ

Ленинградда саккиз коллектив ўртасида биллур соврин — мамлакат кубоги учун финал турнири бошланди. Унда зоналар бўйича мусобақаларнинг тўрт ғолиби — «Звезда» (Андижон), «Спартак» (Самарқанд), «Университет» (Черновци), Брест уйсозлик комбинати ва ўтган йилги биринчилик якунига кўра кучли тўртликни ташкил этган «Динамо» (Олмаота), «Фили» (Москва), АСК (Свердловск), «Волга» (Ленинград) клублари икки гуруҳга бўлинган ҳолда баҳсга киришдилар.

КУРАШ

Болгариянинг Перник шаҳрида ўтказилган халқаро мусобақа (классик кураш) якунланди. Унда ўн мамлакатнинг ёш полвонлари ғолиблик учун кураш олиб бордилар. Мусобақа сўнгида ленинаканлик Вардан Маркарян ва Цолак Ягишян, новосибирсклик Вадим Прошчелигин, саранcклик Олег Паршин, москвалик Валерий Конюхин ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилдилар.

Олмаоталик Гесен Ботиргарин, москвалик Анатолий Пронович, фрунзелик Игорь Авидян ва ульяновсклик Олег Смиковский бронза медалларини қўлга киритдилар.

Оржоникидзеда ёшлар ўртасида (эркин кураш) мамлакат биринчилиги бўлиб ўтди. Унда тошкентлик Мавлуд Қораиброҳимов (52 килограммгача) олтин медалга сазовор бўлди.

«Меҳнат резервлари» Бутуниттифоқ кенгаши терма командаси сафида қатнашган Қораиброҳимов ярим финалда 1988 йилги жаҳон чемпионатининг совриндори М. Маъмуров (Қозоғистон)дан устун келди. Финалда эса арманистонлик ўсмирлар ўртасида Европа чемпиони А. Геворкянни доғда қолдирди.

Муҳаррир ўринбосари
Н. ЁҚУБОВ.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

31 МАРТ, ШАНБА

● ЎзТВ I

9.00 «Ассалому алайкум». Мусиқий ахборот.

*

10.00 «Финист — сарлочин». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
11.15 «Олисларга чорловчи йўллар». Жумҳуриятда туристик мавсумнинг бошланиши ҳақида.
11.45 Шеърият дафтаридан. Саъдулла Аҳмад.
11.55 Мактаб ўқувчилари учун. «Қувноқ стартлар».
12.55 «Депутат ва ҳаёт».
13.25 «Дўстлик» программаси. «Замандас».
14.25 «Чаман ичра». Концерт.

* * *

18.00 Кўрсатувлар программаси.
18.05 «Бир бор экан, бир йўқ экан, хўтикча яшаган экан». Қўғирчоқ фильм.
18.15 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар».
19.00 «Ўзбек тилини ўрганамиз».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Оқшом эртаклари».
20.00 «Халқ ижодиёти».
20.30 Москва. «Время».
21.00 «Дўстлик экрани». Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон телевидение студияларининг биргаликдаги программаси.
22.00 «Ҳафтанома».
22.40 «Мақом кечаси».
23.20 Кўрсатувлар программаси.

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 «Савту калом». Адабий-мусиқий кўрсатув.
9.55 Москва циркининг қизиқчиси Карандаш.
10.50 Кинопрограмма.
12.00 «Кавказ асираси». Бадиий фильм (рус тилида).

* * *

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ

● МТ I

6.00 «120 минут».
8.05 «Объектив».
8.40 «Онам, дадам ва мен».
9.15 «Умринг боқий бўлсин, Ер!».
10.10 «Бурда моден» таклиф этади».
10.40 Ғалабанинг 45 йиллигига. «Ўлим архиви». Беш серияли телевизион бадиий фильм (ГДР телевидениеси). 1-серия.
12.10 «Жониворлар цирки».
12.55 «Партнер». Тижорат хабарномаси. «Фейнэшнл таймс» газетасининг етакчи иқтисодий шарҳловчилари билан учрашув.
13.25 «Пи» белгиси билан». Илмий-оммабоп программалар саҳифаларида.
14.25 «Камалак». Халқ ижодиёти телепрограммаларининг VIII Халқаро фестивали. Сенегал телевидениесининг фольклор программаси.
15.00 «Мамлакат билан мулоқот». Меҳнат ва ижтимоий масалалар бўйича Давлат комитети раиси В. И. Шчербаков билан учрашув.
16.00 «Янгра, гармонь!». 1-қисм. Вологдадан кўрсатилади.
17.15 «Халқаро панорама».
18.00 «Янгра, гармонь!». 2-қисм. Вологдадан кўрсатилади.
18.55 «Ер — она масканимиз». Фотоконкурс.
19.00 «Изтопар». Бадиий фильм. Ф. Купернинг шу номли романи асосида (М. Горький номли киностудия).
20.30 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
21.00 Долзарб интервью.
21.10 «Телескоп».
21.30 Дайана Росс қуйлайди (АҚШ).
22.50 «Ярим тунгача ва ярим тундан сўнг».

● МТ II

7.30 Эрталабки гимнастика.
7.45 «Тайга хўжайини». Бадиий фильм, субтитр билан («Мосфильм»).
9.05 Иттифоқдош жумҳуриятлар кинопублицистикаси. «Нима қанча туради ва нима учун?». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Туркманистонда қишлоқ хўжалиги муаммолари ҳақида (Ашхобод).
9.25 «Икки капитан». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 6-серия.
10.30 «Совет Россияси» видеоканали.
13.00 «Ҳамдўстлик» видеоканали.
16.30 «Майдон».
17.30 Рус тили.
18.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан).
18.30 Спорт гимнастикаси. Жаҳон кубоги.
19.15 Ҳужжатли фильм.
19.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Биздачи...».
19.45 Информацион программа.
20.30 Латвия ССР Давлат телерадиоси. «Рига Дом жомиси». Ригадан кўрсатилади.
21.00 Футбол. СССР чемпионати. «Днепр» — «Спартак». Днепропетровскдан олиб кўрсатилади.
22.50 П. Джакометти. «Жиноятчининг оиласи». А. Мравян номли Ленинакан Давлат драма театрининг фильм-спектакли.
01.00 Тунги сеанс. «Инглизча вальс». Бадиий фильм (Литва киностудияси).

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб, — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р. — 01806. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1163. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12